

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fil.

☐ ☐

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

☐ ☐

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Inviere.

(Al) Se deschid mugurii arborilor și suflul puternic al vieții nouă răsbate de-asupra firii, ce se desmetește.

În ploaia razelor calde ale soarelui, totul se deșteaptă, ca la un semn de vrajă, după lungul și obositorul somn al iernii. Florile își deschid vesele petalele, pasările pribege revin la cuiburile uitate, laudând, în glasul lor măestru, pe Ziditorul a toate.

E un fior înălțător, un cutremur de plăcere în toată întinderea, dela seva ce sbucnește în muguri până departe la lumina, ce tremură veselă, la marginea zării.

E o renaștere pretutindeni — dela firicelul de iarbă până la ciocârliă, ce se pierde în văzduh — și sufletul nostru, care a durmit somnul greoiu al iernii, acoperit de lînțoliul păcatelor multe, va putea să rămână oare nesimțitor, în fața acestei obștești reculegeri?

* * *

Născuți din țărână, obișnuim a înclina atât de mult spre ea, încât abia arare ne mai ridicăm ochii spre minunata, tainică boltă albastră.

Micile noastre interese și patimi josnice ne preocupă atât de mult, încât lăsăm să treacă zi după zi, până ne simțim cu totul răpiți de vârtoarea aceasta veșnic flămândă, veșnic doritoare de noi victime.

Cu cât rețeaua patimilor noastre e mai multiplă, cu atât orizontul ni-se întunecă, și nu mai suntem capabili să ne ridicăm ochii, spre zări mai curate și mai înălțătoare. Orbecăm în întunec și prăbușindu-ne în prăpastie, târim deodată cu noi, și alți semeni ai noștri, în mod fatal.

Și sufletul — curatul argint de odinioară, cum i-a zis poetul — își pierde tot mai mult strălucirea de

odată, sbătându-se zădarnic în lupta inegală, cu patimile din ce în ce mai deslănțuite.

Nu este nici o stavilă pentru a pune capăt acestei destrăbălări, atât de umilitoare pentru cei ce poartă epitetul mândru de „coroană a creaturilor“?

Nu e nici o oază răcoritoare, în acest pustiu imens, unde nu e decât nisip arzător și sbuciumări desnădăjduite?

* * *

În goana tot mai întetită a vieții de azi, în lupta disperată pentru o bucată de pâine sau pentru o palmă de pământ, până unde ar degenera încrucșarea patimilor, dacă n'am avea deasupra noastră, pavăza ocrotitoare a *credinței*, de care ne aducem aminte așa de arare!

Sărbătorile bisericii noastre sunt totatătea stele luminătoare deasupra haosului, în care ne sbatem; sunt tot atâtea faruri mângâietoare pentru bieții muritori naufragiați, în luptă cu înneclul.

Din vreme în vreme, când ne cufundăm tot mai mult în nămol, ele ne chiamă, cu glasul lor dulce și mângâietor, trezindu-ne la vieața cea adevărată: Veniți la mine cei osteniți și îngreunați și eu vă voi reda liniștea!

Și atunci clocotul nebun al valurilor lumii se năruie ca prin farmec și glasul chemării de sus, răzbate din ce în ce mai clar.

Și de jos, din mocirla păcatelor, sufletul nostru începe să bată din aripile lui atât de îngreunate.

Așa ne trezește biserica, buna noastră mamă, din letargia, în care ne-am fi cufundat de mult, dacă ea nu ne-ar fi dat sprijinul de lipsă, chiar în clipele cele mai grele.

* * *

Dar nici unul din praznicele strălucite ale ei nu ne sguđuie așa de mult din somnul letargic, ca mărita zi a Invierii.

Ea ne pregătește îndelung, în zilele Pasesimilor, până să ajungem în pragul cel sfânt. Apoi dă deodată, la o parte perdelele și ne arată pătimirea și moartea dumnezeescului nostru învățător. Și atunci ochii noștri sufletești se deschid: înțelegem ticăloșia în care ne-am cufundat și nu mai îndrăznim să ne ridicăm ochii în spre Cel ce a murit, pe cruce, pentru păcatele noastre.

Adâncurile atât de tănuite ale sufletului nostru se deschid, ca tot atâtea rane, și noi ne plecăm capul sub patrafir, spovedindu-ne păcatele, ca să ne apropiem cu sufletul curat de ziua măreață a învierii.

E o distanță imenză dela intrarea triumfală a lui Hristos în Ierusalim până la târîrea și umilirea lui în fața lui Anna și Caiafa — până la răstignire — și până la glorioasa înviere.

E strălucirea unui fulger orbitor la lumina căruia sufletele noastre se trezesc, ca dintr'un somn de moarte.

* * *

În lumina acestui fulger orbitor, vedem prăpastia păcatelor multe și grele, de cari ne-am lăpădat, dar cari ne vor pândi și de aici înainte, la tot pasul.

Vedem și înțelegem, că nu e biruință fără luptă și nu e vieață veșnică fără a trece mai întâiu prin poarta strâmtă a morții.

Cel ce a învins moartea, sfărâmand cătușele mormântului petcruit, ne apare din ce în ce mai strălucit în cursul veacurilor de îndoială și necredință, spunându-ne, în graiul lui dumnezeesc:

Indrăsniți, căci eu am învins moartea.

Nu este sluga mai mare decât stăpânul său; dacă m'au gonit pe mine, și pe voi vă vor gonii.

Indrăzniți! Nu vă pese de scârbele, ce le veți avea în lume. Credeți întru învierea mea și că toți cei morți în Hristos vor învia.

Căci dacă n'a înviat Hristos, deșartă este credința și predicarea voastră!

* * *

Cuvintele sfinte sună tot mai deslușite în auzul nostru, revărsând balzamilor ceresc peste atâtea răni de moarte, ce ne doboară.

Le ascultăm cu evlavie; le soarbim cu sete, cum se adapă cerbul la izvorul apelor, ca să ne înmăgăzinăm nouă puteri și dor de muncă, în zilele aceste așa de grele, când singur *tăria credinței* ne mai susține, în mijlocul atâtor valuri furioase, ce ne împrejmă.

Hristos a înviat!

Opoziționalii și Rusia. Înversurarea dintre opoziție și guvern a ajuns la o luptă implacabilă și instructivă din toate punctele de vedere. Opoziția, după ce pe tema chestiilor interne nu a putut ajunge la nici un rezultat pozitiv, și-a schimbat tactica, și s'a amestecat în chestiile externe ale monarhiei. Politica lui Bismark a susținut elementul maghiar, ca factor principal în monarhia habsburgică, care să domineze la gurile Dunării, ca mandatar al politicii germane stăpânitoare pe Europa de mijloc. Natural, că astfel în Ungaria nu se poate face altă politică decât cu Germania și tripla-alianță.

Războiul balcanic a fost însă un bine venit prilej pentru opoziție, ca să se amestece în raporturile tradiționale ale acestei politici maghiare. Eșecul unei Bulgarii mari, emanciparea Sârbiei, rolul impunător al României și mai ales ținuta împăratului Wilhelm privitor de pacea dela București au exasperat pe opoziționali, cari caută să profite acum de aceste evenimente externe și să facă neplăceri posibile guvernului. Conte Károlyi a întreprins o călătorie în America, — cum se zice, — cu scop de a concentra pe maghiarii din Statele Unite la o luptă unitară și vrednică. A declarat însă șeful opoziționalilor, că îndată ce se va reîntoarce din America va întreprinde cu ceilalți matadori opoziționali o altă călătorie la Petersburg cu scopul de a căuta o bază de apropiere între Rusia și Ungaria. Planul acestei excursii politice, a surescitat din cale afară presa guvernamentală, care la urmă a amenințat în ton hotărît opoziția la caz, când ar merge în Rusia. Foile din Viena și Berlin amenință cu tradare un astfel de pas și cer represalii împotriva unei încercări de natura aceasta. Cu toate acestea opoziția pare a fi hotărîtă să nu se lase terorizată. Foile rusești anunță, că naționaliștii ruși și partidele opoziționale din urmă au hotărît să facă o grandioasă primire delegației opoziției maghiare, și se vor folosi de prilej ca acest eveniment să fie o strălucită demonstrație împotriva germanilor și a triplei alianțe.

Colonizările. Guvernul coaliționist a luat în bugetul țării zece milioane coroane anual pentru scopuri de colonizare. În 1910 însă suma aceasta a fost cassată de dietă fiind de urgență alte cheltueli publice, cari nu se puteau amâna. Conte Tisza în răspunsul său la tratativele cu românii a

declarat, că va continua politica de colonizare, inaugurată de guvernele anterioare, dară măsurile luate de actualul guvern vor avea caracter defensiv. Punctul de vedere al guvernului actual e ca moșia maghiară să rămână tot în mâinile maghiarilor. Spre acest scop banca altruistă va primi tot sprijinul guvernului, ca maghiarii să nu poată fi deposezați de naționalități. Într'una din ședințele societății agrare O. M. G. E. președintele Darányi Ignác fost ministru al agriculturii a făcut actualului guvern aspre imputări, privitor la colonizări, zicând, că de dragul politicii externe a abandonat punctul de vedere al coaliției și a lăsat pradă moșiile nemeșilor naționalităților la come de pământ. Conte Tisza răspunde acestor învinuiri, zicând, că nici decum n'a abandonat planul colonizărilor, dar politica lui Darányi în aceasta privință nu o va urmă. S'a convins, că colonizările lui Darányi s'au pornit cu un alai grozav, sau risipit sumedenii de bani și rezultatul a fost aproape nul. Cu mai puțină vorbă, cu mai multă circumspecție speră se ajunge la un rezultat mai mulțămitor.

Va se zică tot vorba veche.

Noua lege electorală. Date statistice grăitoare. **Comitatul Sibiu:** Are 5 cercuri electorale. Orașul Sibiu două, iar comitatul trei.

a) *Cercul Sebeșul-săsesc* cu 12 comune. Locuitori 27,060, dintre cari 15,446 români, 9411 nemți și 932 maghiari.

b) *Săliște* cu 47 comune, cari au în total 69,996 locuitori, dintre cari 67,173 sunt români, 1480 nemți, 702 maghiari.

c) *Nocrich* cu 29 de comune, are 21,727 locuitori, dintre cari 12,866 sunt români, 17,640 nemți, 366 maghiari.

FOIȚA.

Revedere.

Mă plimbam singur pe malul Dunării. O ceață groasă se lăsă peste întreg orașul. Felinarele abia licăreau prin cearcănelor ce le încunjură. În alvie se auzia din când în când ciobotitul apei, ce se sbătea de malul înalt al Dunării încinse în cătuși tari de piatră.

Mă gândiam... Dumnezeu știe, câte lucruri nu-mi trecură prin minte în această seară mohorită și tristă. Pe lângă mine treceau părechi la braț, al căror șopot tainic mă făcea să simt mai mult singurătatea, ce adesea te împresoară în valul unui oraș mare, — ca într'o nemărginită pustietate...

Deodată din negura groasă se desfășură o figură, ce mi-se părură foarte cunoscută. Trăsăturile feței aduceau mult cu ale mele, numai că obrații îi erau mai palizi și mai supti, ochii mai adânc căzuți în orbite, dar de aceeași culoare și licărire. Mustața o avea rasă, iar pe barbă aceeași tăietură, ca și mine: un semn primit încă în zburdalnicia vârstei copilărești. Purtă haină neagră, imbumbată până sus, cum se îndatinează a purtă clericii.

Tinărul, carele putea fi de 22—23 ani, se opri în fața mea. Un fior ușor îmi trecu prin spinare. Încurcat ridicai părțile:

— Bună seara!

— Îmi pare bine, că mă recunoști — răspunse el, fără să-mi primească salutul. Mă uitai mai bine la el. Pe fața-i palidă se revărsă o tristeță, o melancolie adâncă.

— Nu ți-ai adus aminte, să ne mai întâlnim în viață, nu-i așa?! — zise tinărul, fără să-mi aștepte răspunsul. — Vezi, eu te caut de mult și a trebuit să vină o seară tristă și mohorită ca asta, ca să ne vedem. Poate tu mă și încunjurai, decumva negura groasă nu mă făcea să-ți resar deodată iac'asa, ca din pământ.

Drept răspuns îngânaiu ceva, el însă mă întrerupse.

— Aș, las frate, știu eu bine, cu oameni, ca mine, nu bucurosi stăm de vorbă. Știu eu bine... Ei, dar să povestim puțin, dacă neam întâlnit.

Mă luă de braț.

— Să ne plimbăm, așa stând poate răcești și eu n'aș vrea-o. Vezi, eu te iubesc și acum mult... așa, ca atunci... odinioară... ști când ne despărțirăm cu nădejdea, de-a nu ne mai întâlni vreodată în viață.

Și răsă. Râsul lui răgușit veni ca din adâncimea unei cripte.

— Ei, cum îți mai merge frate? Bine! — întrebă apoi.

Dumnezeu știe de ce, nu-i puteam răspunde. Simțiam, ca și când cineva m'ar fi strâns de gât. Ceața mi-se lăsă pe creier și pe piept, parcă ar fi voit să-mi sugrume și gândirea și răsuflul.

— Cum stai cu planurile tale mari pe cari le făuriseam împreună între zidurile răci ale seminarului; cu ideile mărețe, pe cari numai mie mi-le destăinuiai, știi colo, în acel colț tainic, căruia noi îi ziceam: capela seminarului?

Se făcuse o pauză lungă. Tinărul mă privi aspru: trebuia să-i răspund.

— Planuri... iluzii? Ei, să lăsăm lucrurile acestea. Vezi, viața nu e așa, cum o vedeam noi atunci între acele sfînte ziduri.

Glasul îmi răsuna străin. Însumi mie mi-se părea necunoscut.

— Da, da... răspunse el gânditor. — Dar atunci ai fi luat otravă, că o iotă nu o să îngădui din palatele de aur, ce le zidiam împreună. Hei, hei, pe atunci aveam o doză mare de foc, care ne încălză inima și ne înfierbântă fantazia: eră credința, credința tare, neclintită! — Cum stai acum cu credința asta?

Iarăș mă privi aspru, scrutător. Răspunsul răstii:

— O am încă, o păstrez și acum. Nu cumva-ți vine, să te îndoești și desprăsta? Protestez!

Comitatul Treiscaune.

Are 5 cercuri electorale.

a) *Kézdivásárhely* cu 29 comune, are 49,484 locuitori, dintre cari 31,468 maghiari, 2910 români, 32 nemți.

b) *Kovácsna* cu 17 comune. Locuitori 26,800, dintre cari 22,877 maghiari, 3233 români și 132 nemți.

c) *Nagyajta* cu 14 comune. Locuitori 18,610, dintre cari 15,864 maghiari, 2670 români și 21 nemți.

d) *Szépszentgyörgy* cu 16 comune. Locuitori 21,334, dintre cari 20,146 maghiari, 50 români, 73 nemți.

e) *Uzon* cu 28 comune. Locuitori 28,880, dintre cari 16,136 maghiari, 6699 români, 25 nemți.

(Pe baza datelor oficiale a statisticeii statului din 1900).

Comitatul Huniadoarei.

Are 5 cercuri electorale.

a) *Deva* cu 92 comune. Locuitori 59,703, dintre cari 49,646 români, 9280 maghiari și 1353 nemți.

b) *Iliia de Murăș* cu 140 comune. Locuitori 90,704, dintre cari 84,606 români, 414 maghiari și 1440 nemți.

c) *Petroșeni* cu 52 comune. Locuitori 50,148, dintre cari români 36,708, maghiari 8431, nemți 2080.

d) *Orăștie* cu 3 comune. Locuitori 13,720, dintre cari români 6943, maghiari 4661, nemți 1826.

e) *Huniadoara* cu 143 comune. Locuitori 86,115, dintre cari români 77,198, maghiari 5964, nemți 2312.

Sinod protopopesc în Brașov.

Brașov 6 Aprilie 1914.

Sinodul noului tract protopopesc gr. cat. român al Brașovului, s'a ținut în cancelaria parohială azi, fiind toți preoții de față iar dintre mireni ca oaspeți domnii Vasile Popa curator bisericesc major i. p., Nicolae Chintean major în p și Aron Popa Radu asesor în p.

Protopopul, d. Moise Brumboiu a deschis primul sinod printr'o vorbire aleasă, după care s'a cântat „Impărate cerește“. La ordinea zilei erau 12 puncte. Sinodul a fost deschis la 9 ore și s'a terminat, inclusive mărturisirea, la ora 1 d. am.

Dintre punctele dezbătute merită pomenire aici cauza reuniunilor așazise: „Mariane“. Toți preoții și-au pus de tîntă prepararea terenului în toate parohiile ca să se poată întemeia asemenea reuniuni folositoare. Surpriză plăcută ni-a făcut parohul Homorodului d. Dănilă Sasu, care a prezentat statutele reuniunii din parohia sa, reorganizată acum de nou, dintr'o altă organizație de femei mai veche ce exista acolo, dar în ruină. Statutele vor fi subțernute P. Ven. Ordinariat pentru aprobare. S'a dezbătut și mult ventilata chestiune a alcoolizmului; unul fiecare preot s'a deobligat a folosi mijloacele cele mai potrivite, ducătoare la scop, întru combaterea acestui flagel general, iar la proximal sinod se va combina din toate expunerile o modalitate unitară, care se va aplica pe urmă în toate parohiile tractului în mod uniform și energic.

La ordinea zilei, între altele — era și alegerea notarului districtual precum și a membrilor forului protopopesc de prima instanță. Au fost aleși cu aclamațiune: Ioan Fulicea paroh în Șinca-veche ca notar; George Spornic parohul Cohalmului, Ioan

Crișan parohul Ohabei, Ioan Fulicea parohul Șinca-vechi și Dănilă Sasu parohul Homorodului ca asesori ai forului protopopesc, iar Gregoriu Manoilă, cooperatorul Tohanului vechiu, a fost ales ca defenzor matrimonial și fise. Pentru sinodul viitor de primăvară sa anunțat ca dizertant parohul Dănilă Sasu dela Homorod.

La sfârșit s'a făcut molitva în capela noastră și veteranul paroh George Spornic a mărturisit pe toți preoții. După masa frugală, luată în comun, s'a depărtat unul fiecare din acest nou centru, — cu care toți s'au obișnuit atât de bine și foarte bucuroși; având o perfectă legătură de trenuri din toate parohiile —, cu impresiile cele mai bune și cu și mai bună nădejde în viitorul pre care Dumnezeu îl hărăzește în totdeauna cauzelor bune și curate. X.

Apel.

Rugăm pe cetitorii noștri se urmărească cu deosebită atenție cele scrise de noi referitor la noua lege electorală și instrucțiunile ministeriale privitoare la aceasta (vezi nr. 36, 37, 38, etc. ai Unirii). Îndeosebi atragem atenția fraților preoți, învățători și fruntași ai satelor asupra examenelor scrisului și cetitului instituite de noua lege electorală (vezi nr. 36 al Unirii). E vorba aci de câștigarea unor drepturi, cari sunt de vitală importanță pentru noi și viitorul nostru. S'ar face oricare conducător al satelor noastre vinovat de tradare al intereselor noastre naționale, dacă nu ar fi în momentele aceste la culmea chemării sale. Rugăm pe dnii protopopi să recerce de pe acum oficiile parohiale, ca acelea să prezinte în termenul cel mai scurt consemnarea știu-

Tinărul mă privi lung, apoi zîmbi. Și eră atîta durere în zîmbetul lui...

— Da, da, o ai încă... dar nu mai e cea veche! Înzădar strigi, eu îți vād în inimă, pe mine nu mă poți înșelă. Credința ta cea odinioară tare ca stîncea azi se pleacă înaintea argumentărilor sofistice; credința ta cea cândva neînfrîntă, azi se clătina, ca trestia în pustie... Dar, după ce vād, că ți-e neplăcută chestia asta, să o lăsăm la o parte. Cum stăm cu celelalte, tot atîta de sfinte idealuri? Luminarea poporului... bisericuța ta simplă dar curată... școală mititică dar tixită de băieți curăței, ce privesc la tine cu ochii lor mari, așteptând veșnicul adevăr de pe buzele tale?

— Nu s'a putut, — răspunsei cu privirea în pămînt.

— Vezi, viața dela sate nu mi-a plăcut nici când. Ca preot trăești ca în exiliu, îngropat într'un sat uitat de Dumnezeu, fără binefacerele culturii. Și ca să poți aveă hrana de toate zilele adesea ești silit să prinzi și de coarnele plugului... Nu s'a putut, înzădar... Am părăsit-o. M'am înseris la universitate... și bine... doar și ție ți-am cerut atunci sfatul. M'ai aprobat...

— Știu... Numai cît atunci cu alte idealuri m'ai îmbețat de cap. Aminteste-ți numai seara aceea de Septembrie, când ne plimbam pentru întâia-ori pe acest mal... Și ce-mi povestiai?

Îi răspunsei gînditor:

— Știu... Îmi aduc aminte...

— Îmi pare bine — zise el. — cu toate acestea, dă-mi voie să-ți reimprospetez înc'odată vorbele de atunci. În povestea cu multă căldură, cît e de frumoasă chemarea, de a crește generații de oameni inteligenți; ce frumos e a te cultivă și a-ți câștiga un oarecare rezervor de știință, din care apoi se îmbogățești literatura cu lucrări de valoare... Ei, s'a ales ceva din vorbele tale?

— Nimic!... Vezi lumea... oamenii... împrejurările... mai știu eu ce, dar una știu, că nu eu port vina.

— Nu te-am întreat cine poartă vina. Asta-i vorbă — răspunse el. — Dar mai aveai tu un vis frumos, ah, ne-am înflorat de-atîtea ori țesându-l împreună: familia!... Ce e cu familia ta, cu nevasta harnică, cuminte; cu pruncii drăguți, sănătoși? Unde sunt?...

— Glasul lui mi-se părî batjocoritor, ceea ce mă făcî să-i răspunse cam agitat.

— Să mă ierți, dar nu dau voie nimănui să se amestece în afacerile mele cele mai intime. Ai înțeles? *Nimănui!*

— Ai dreptate. — răspunse el liniștit — nime nu are voie să-ți pună astfel de întrebări intime — afară de mine! *Mie unuia* însă nu-mi poți opri acest lucru. De aceea, te rog liniștește-te, nu te aprinde, e de prisos...

Îmi pusei iar capul în pămînt: aveă dreptate.

— Ei, și nu-ți pare rău? — întrebă el din nou.

Îmi ridicai fruntea. Acum îl privii drept în ochi.

— Nu! — răspunsei hotărît. — Eu singur nu știu de ce, dar nu-mi pare rău. Luptă e viața — deci lupt, și în lupta asta — simțesc — mi-se oțlesc puterile! E grea așa viața nu-i vorbă, aruncat în lumea largă, părăsit de toți... fără soț, fără frate... lăsat în voia sortii și în — vrednicia proprie... e grea astfel viața, oh, dar e frumoasă... și mi-e atîta de dragă!...

În colțul gurii lui observai un zîmbet ironic, când mă întrebă din nou:

— *Și ești fericit?* Spune?

Dădui din umeri...

— Fericit?... O Doamne, fericirea e un lucru atîta de relativ...

Tăcurăm amîndoi. El mă privi multă vreme. În ochii adânciți în orbite sclipiau două mîrgăritare scumpe... două lacrimi. Apoi, fără să-mi întindă mâna zise:

— Acum rămâi cu bine! Adio!

...Și se depărtă încet, cu pași domoli legănați, fără să-și mai întoarcă vreodată privirea spre mine. Iar eu stătui locului și privii în urma lui, pînă ce negura grea îi înghiți figura siluetă...

torilor de carte, să supravegheze, ca preoții și învățătorii să se prezinte în persoană la pretură în ziua stabilită de autoritatea civilă, cu ceice știu carte și au împlinit 24 ani, dându-le toate înviațiunile și stându-le de ajutor întru toate. Păstorul să nu-și părăsească turma în momentele cele supreme. Vrem să dăm astfel dovadă nu numai de o respectabilă maturitate politică, dar și de acel grad de cultură, care să ne statorască locul convenit între popoarele, cu cari trăim împreună. *Examenenele se încep cu 1 Maiu și vor fi anunțate de primărie în fiecare comună cu 8 zile înainte*¹⁾. În ziua aceea să-și lase fiecare lucrurile sale obișnuite pentru că atunci se hotărăște de viitorul lui și al copiilor lui. Lupta pentru existența unui popor se dă azi în parlament, iar în fața noii legi electorale trebuie să ne prezentăm ca un popor matur și conștient de datoriile lui. Deci păstor și turmă să fie în ziua aceea toți până la unul la pretură și să-și facă datoria. E un act de cel mai elementar drept cetățănesc, la care ne obligă legile țării.

Diverse.

Sărbători fericite dorim tuturor colaboratorilor și cititorilor noștri. — Numărul proxim va apărea Joi în 23 l. c.

Țarul la București. Din București se anunță senzaționala știre, că țarul Rusiei se pregătește să cerceteze pe regele României la București ori la Sinaia. Știrea se dă din cele mai bine informate surse diplomatice și se comentează viu. Se zice, că țarul și-a anunțat vizita cu prilejul vizitei principelui de coroană Ferdinand, care după sosire a mers dela gară direct la palat, unde a conferat cu regele Carol mai bine de 2 ore. Principele Ferdinand a făcut cunoscute regelui și importantele pertractări avute cu ocazia vizitei sale la Petresburg.

O ceată gălăgioasă de cunoscuți mă treziră din amorțeala ce mă cuprinsese. Unul dintre ei mă întrebă:

— Cine a fost domnul acela, cu care vorbiai?

— Un vechiu cunoscut — răspunsei mulcom.

Un altul își îngăduise observarea răutăcioasă:

— Poate vre-un vechiu creditor, ha?

Oftai adânc și zisei:

— Da, un vechiu creditor... față de care nu mă voi putea achita... *niciodată*...

Budapesta.

Simion Gocan.

¹⁾ Preoții să se intereseze și direct la pretură, care e ziua satorită pentru examenenele din comuna lor?

Împăratul Germaniei în Budapesta? „Neues Wiener Tagblatt“, aduce știrea, că Wilhelm, împăratul Germaniei, după vizita din București, în calea lui spre Berlin se va opri în Budapesta, cercetând pe Monarhul nostru. La ministerul de externe nu a sosit încă știre oficială despre vizita împăratului Germaniei. Cercurile politice sunt cu toate acestea tare agitate de înalta vizită, căreia i-se atribuie o importanță deosebită. Foile din Budapesta, mai nouă, desmint azi știrea despre sosirea împăratului Wilhelm la Budapesta, iar ministrul de externe român și pe cea dela București.

Alteța Sa R. Principesa Elisabeta salutată de un orb. Se anunță din București: A. S. R. Principesa Elisabeta a vizitat expoziția de țesături și costume românești a societății „Țesătorea“ din palatul Ateneului, cu care ocazie a reținut o pernă și mai multe stoffe de borangic. A. S. R. Principesa Elisabeta a fost salutată, în sala expoziției „Țesătorea“, de un orb dela „Vatra Luminoasă“, anume: Alecu Spiridon, din orașul Maciu, care și-a exprimat dorința de a executa din fluer în fața A. Sale „Doina Oltului“. A. Sa a ascultat cu multă atenție cântecul orbului, căruia i-a mulțamit, strângându-i mâna călduros.

Regularea leilor profesoralii. Ministrul instrucției publice dl Jankovich Béla s'a prezentat de curând în audiență la Maiestatea Sa, pentru a cere învoirea prealabilă la noul proiect de lege privitor la regularea salarelor profesorilor dela școlile medii confesionale și particulare. Amănunțele acestui proiect nu se știu încă.

Invitare Congregațiunea comitatensă a comitatului Sălaj e convocată pe 23 Aprilie a. c. la Zălau.

Fiindcă deoparte la ordinea zilei pentru această adunare sunt mai multe obiecte, cari ne interesează pe noi Români, de altă parte având a reorganiza clubul comitatens al partidului național român, pe dd. prezidenți cercuali din cercurile electorale și prin d-lor pe toți membrii români ai congregațiunii comitatense și din fiecare cerc electoral pe bărbații de încredere — barem câte 3—3 din fiecare cerc electoral — îi invităm să binevoască a participa la confența prealabilă, ce va avea loc la 22 Aprilie 5 ore după amiază în Zălau, la locuința dlui Eugen Boroș și în 23 Aprilie a. m. 9 ore la adunarea congregațională.

Băsăști la 14 Aprilie 1914.

George Pop de Băsăști,
Andrieu Cosma.

Advocat nou. Dr. Vasile Hossu, fiul parintelui protopop din Milașul mare a făcut la Murășvașarheiu cenzura de avocat cu bun succes. Felicitări.

Erupția gazului subteran. În hotarul comunei Șarorul-unguresc pe moșia contelui Mihail Károlyi, unde statul face sondări în pământ, gazul subteran a erupt prin mai multe crepături, făcând o explozie a cărei detunătură s'a auzit până la o distanță de 2—300 km. O mare parte a ținutului e acoperită de flacări orbitoare, multe case din apropiere au fost distruse.

Condamnarea la moarte a unui ofițer rus. Din Wladiwostok se anunță: Tribunalul militar l-a osândit la moarte pe lo-

cotenentul Sotin, care în mânie a pus pe un reprezentant al unei firme comerciale.

Răniții exploziei dela Dobrițin. Săptămâna trecută au părăsit spitalul cei din urmă răniți mai grav cu ocaziunea atentatului dela Dobrițin: Candidatul de avocat David și diaconul Kriskó, au mers vindecați deplin de arsurile suferite, dar cu auzul slăbit pentru totdeauna.

Spargere și furt în biserică. În noaptea spre 10 April a. c. faptuitori necunoscuți au spart ușa bisericii gr-cat. în Cojocna, cu niște unelte groase de fier și au intrat în altar, unde au stricat zarul unei lazi în care se păstrau rațiunile și alte documente de ale bisericii. Bani înse n'au aflat. Poliția a eșit la fața locului și a început investigația. Rea lume am ajuns.

Aviz. „Atragem atenția On. domni preoți asupra bogatului magazin de artă bisericască a lui Ludislau Gherman, Wien, Mariahilferstrasse 96, unde se află de vânzare cu prețuri moderate tot felul de ornate și vase sacre (potire, cruci, cădelnițe etc.).“

(1) 6—10

Rectificare Onorată Redacțiune! La raportul cuprins în Nr. 33 din a. c. al prețioasei „Unirea“ referitor la sinodul protopopesc de primăvară al districtului Cichindeal, Vă rog să binevoiți publica următoarea

Rectificare.

Tema dizertației ținută de subscrisul a fost: „Diversele religii în comparare cu religia noastră“. De aici urmează, că nu am putut arăta, cum scrie raportul, numai „credința bisericilor cu cari trăim în imediată apropiere“, căci asta ar însemna, că însumi aș fi făcut propagandă acelor religii, fără am arătat credința acolora în comparare cu credința bisericii noastre.

De asemenea țin să rectific punctul din raport, privitor la creșterea religioasă morală a tinerimii adulte, întru cât s'a făcut ceva mai mult, decât spune raportul: s'a hotărât în principiu, organizarea tinerimii în societăți religioase sub scutul bisericii, după modelul săsesc, care fel de societăți, introduse acum de curând și de frații gr-or, dau frumoase rezultate. Noul săsesc la 7 April 1914. Cu deosebită stimă: Simeon Moldovan v. protopop.

MAI NOU.

Pe 25 a. l. se va întruni conferența episcopilor noștri la scaunul mitropolitan din Blaj. La conferență vor participa toți episcopii sufragani, cari vor sosi cu o zi mai înainte, însoțiți de câte un dignitar bisericesc gre-mial.

Sirolin
„Roche“

Recomandat de medici în toate
Imbolnăvirile Organelor de respirație

In morburii de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloasă copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Hristos a înviat.

De *Ovidiu Hulea.*

I.

Am rătăcit cu harfa plângătoare
Pe stepe fără farmec de lumină,
Unde doar noaptea crivețul suspină
Balade-ntunecate de'ngropare.

— Tu harfă, cântec dulce de regină,
Avea-vom și noi cândva sărbătoare?
O, unde-i țara vecinic zimbătoare
În care plânsul inimei s'alină?!

O, strigă dragă, stepe e pustie
Noi Soare vrem și'n jur de noi e
[moarte!]

O, unde ești tu, sfântă Bucurie?

O, unde ești? Să ne-nălțăm privirea
Spre ceriu și să plecăm de aici departe
Spre țara unde râde: fericirea.

II.

O, prea mărită fie clipa'n care
Sositu-mi-a cereasca ta solie,
Că'n lumea asta nu e bucurie
Decât la Domnul, Domnul sfânt și
[Mare.

O, harfa mea, tu biată ciocârlie,
Fără lumina razelor de soare,
O, cântă, că-i ajun de sărbătoare
Cum n'am avut aicia în pustie!

Voi împleți cununi pe-atale coarde
Din lacrimile mele de durere:
Comoară care'n lume seamăn n'are

Și'n zimbetele soarelui, ce arde
Ca mâne vom sosi la sărbătoare
În templul tău visată mângăiere!

Impăcare.

I.

Cei doi soți ieșiră neîmpăcați dela
preotul satului. Bărbatul porni cu pași
largi înainte, grumazii-i erau încordați
ca la un animal plin de furie, capul
și-l ținea în piept. Părea că ochii lui
nu văd nimic, nu se feriă de tină,
plescăia cu cismele grele în băltoacele
drumului, improșcând cu noroiu până
departe. Mergea aplecat tare înainte,
și cu trupul lui, deși puternic, era
foarte lung, părea că'n toată clipa se
poate duce 'n nas. Mustața i-se îm-
borzoiase sub nas, ca niște țepe de
ariciu.

Femeia rămase departe 'n urma
lui. Ea mergea încet, cu silă, făcea
impresia c'ar rămâneă bucuroasă în
mijlocul drumului, în ploaia mestecată
cu zăpadă, în ciorofleaca murdară.
Conștiința că nu mai are nici o țintă
drumul ei în urma bărbatului, o frânse,
lăsându-o așa de neputincioasă, încât
abia își trăgea cizmele umflate din
tină. Fața ei era suptă și palidă și din
ochii ei roșiți de lacrimi, din ochii
ce-o ardeau și-o usturau se putea ceti
nu numai o durere desnădăjduită, ci
și un adânc dispreț. Nu se putea ști
ce-o doborâ mai tare durerea sau
disprețul?

Casa lor era pe-o hudiță strâmtă,
pe care, afară de ei, mai locuiau numai
trei familii. Femeia nu mai dase pe-
aici de două luni, de când o fugărise
bărbatul. Părinții ei ședea într'altă
parte a satului. Cu cât se apropiă de
hudița asta, femeia-și iuția pasul, pă-

rea că 'ncepe să-și scuture durerea,
ochii ei începură să-i strălucească.

Când bărbatul trânti ușa dela
casă, mamă-sa, o bătrână uscată,
lungă cât o prăjină, se ridică repede
de pe o laviță. Într'un colț al patului,
o fetiță balană, cu ochii mari și se-
nini, ca de patru ani, încetă de-a se
mai jucă cu pisica, și privi foarte se-
rioasă la tatăl său.

— Nu s'a înfățișat? întrebă cu
grabă bătrâna.

— Trebuie să-i dau copila! răs-
punse bărbatul, abia stăpânindu-și fu-
ria, privind prostit prin casă.

— Doamne Dumnezeule! strigă
bătrâna, — m'am gândit la asta. Dar
se plâtește să te tulburi atâta?

— Mamă! gemu omul, rotindu-și
ochii incruntați.

— S'o ducă, s'o ducă! țipă bă-
bătrâna, tu ști bine că nu-i a ta! De
câteori ți-ai bătut muierea pentru asta!
Încalte vei fi slobod și vei putea....

Dar nu putu continua, căci bār-
batul se repezi și-o prinse de grumazi.
În clipa asta ușa se deschise și intra
nevasta!

— Petre! pentru numele lui Dum-
nezeu, ce faci?

Dar nu apucase să termine cu-
vintele acestea și bărbatul ei, se de-
părtă, scârbit de bătrâna.

Fetița sări din pat și 'ntr'o clipă
fii în brațele mamei sale.

Dar în Petru, îndată ce văzù pe
copilă sărutând cu atâta dragoste pe
mamă-sa, îndată ce băgă de samă că
plânge de bucurie, se trezi vechea ură
care-i tulburase așa de adânc vieța.

— Puteți plecà, — zise el, — și
se lăsă frânt pe-u scaun.

— E cuvântul tău din urmă,
Petre? — întrebă ea privindu-l țintă.

— Ți-am spus-o în cancelărie,
ți-am spus înaintea preotului. Ce mai
vrei dela mine? — răspunse omul cu
vocea răgușită.

— Gândeam că pân' acasă, poate
te vei hotărî altfel, — suspină femeia.

— Și, adecă, pentru ce să-mi
schimb hotărîrea? — răgnî bărbatul
sărind de pe scaun. — Te-ai schimbat
tu? Ești alta? Nu vezi cât te urăsc?
Nu simțesti că nu mai pot trăi cu
tine?

Femeia începù să tremure; se
albi ca peretele, și, stringându-și copila
în brațe, zise cu vocea stinsă.

— Gândeam că te vei resgândi,
dar nu pentru mine. Știu că nu-ți
pot scoate din cap gândurile rele,
deși, martor mi-e Dumnezeu, sunt ne-
vinovată. Pentru copilă credeam că
poate te vei hotărî altfel.

Bărbatul rânji cu răutate:

— Ai crezut că mi-se va rupe
inima pentru copila care nu-i a mea?

— Petre! — gemu femeia.

— Las' că te știu, las' că te cu-
nosc! — strigă cu furie Petru.

— Dumnezeu știe că-s nevinovată.
Și tu ști că copila e a ta.

— Nu, nu-i a mea! nici tu n'ai
fost nici odată a mea! Plecați, dar
cât mai repede! De două luni de când
ești fugită, crezi că nu știu potecile
tale? Să nu te mai văd! — El umblă
cu pași largi, prin casă, cu pumnii
strânși.

Vocea femeii se înalță deodată,
deveni hotărîță:

— Ești un nebun și un mișel.
Crezi vorbele bătrânii, vorbelor oame-
nilor răi, și nu crezi soției tale. Bine,
să ști că nu eu voi veni odată să-ți
cerșesc iertare.

Și, cu copila în brațe, femeia ieși.

Bătrâna, care în tot cursul scenei
acesteia, nu cuteză să zică o vorbă,
se ridică acum de pe vatră:

— Mulțamește lui Dumnezeu c'ai
scăpat de dracu', — sise ea.

Petru n'o auzi până ce mamă-sa
nu se ținù datoare să repeteze pentru
a treia oră aceleași cuvinte.

— Dumneata să taci, că întru în
păcat, — răspunse Petru, și ieși numai
decât în curte. Era așa de frig și
așa de pustiu în casă încât il umplù
o spaimă cumplită.

II.

Trecură patru ani. Într'o sară
cețoasă de Aprilie cineva ciocâni destul
de târziu la fereastra popii. Până ce

ieși părintele, la fereastră se auziră oftări dese.

— Dumneata ești Ano? — întrebă din întunec popa.

— Da părinte.

— Copilei îi tot rău? nu s'a mai ușurat?

În loc de răspuns femeia începuse să plângă nădușit:

— Să faci bine să vi să-i mai cetești vre-o slujbă.

— Venim, cum să nu, — răspunse popa. El aprinse capătul de lumânare din lămpaș, și porniră prin ciorofleacă. Dunga de lumină fulgeră când pe-o casă când pe alta. Din cât putea preotul încunjură bălțile. Prin sat geamurile erau întunecate, ulițele pustii, prin ogrăzi liniște. Se auzia limpede vuetul pădurilor de pe munții învecinați, bătute de vânt.

Un geam luminat se ivi în curând și, în aceeași vreme, tot din partea aceea se auzi lătratul unui câne. Preotul și femeia mergeau spre casa cu geamul luminat, și aproape de ea se încredințară că cânele latră în curtea Anei.

— A venit cineva la noi, — zise femeia. — Trebuie să fie un străin, pentru că pe vecini îi cunoaște. O clipă îi trecu prin gând că poate însași moartea s'a strecurat la ea în casă până a fost dusă după preot, și înghețată de spaimă. Dar repede își aduse aminte că moartea poate fi văzută numai de cei ce mor.

— Lângă copilă e mama dumni-tale? — întrebă c'un fel de uimire preotul, care zărise prin feteastră un trup uriaș aplecat deasupra patului.

— Da, mama. Nu mai am pe nime, numai pe ea, suspină femeia.

— Și pe Dumnezeu, femeie! Asta n'ar trebui s'o uiți nici odată, — zise preotul. Femeia scoase un »Ai...o« și isbugni în plâns. Întraseră în curte și cânele, la vorba femeii, se liniști îndată.

În casă eră aerul cald, înădușit. Gazornița, atârnată de perete, împrăștiă o lumină gălbue. Peste patul, în care zăcea bolnava, eră aplecat trupul uriaș al unui bărbat, care nu se mișcă la intrarea celor doi.

Fetița, cu fruntea palidă podidită de stropi fierbinți, privi cu ochii ei măriți de suferință la omul aplecat asupra ei. În jurul guriței fripte de fierbinței, pe buzele arse stăruia un suris blând. Mănuța ei dreaptă eră în mâna uriașă a omului. Părea că nici ea nu auzise nici un sgomot. Dintr'un colț al laviței se ridică, la in-

trarea preotului, bătrâna, și fără să poată spune o vorbă, privi uimită când la Ana când la bărbatul aplecat asupra patului.

Preotul dădu binețe, dar văzând că nime nu-i răspunde, nime nu se mișcă, — înlemnise și Ana lângă ușă — își puse patrafirul, se apropie de pat și începuse o rugăciune. Bolnava privi mereu la omul uriaș. Abia cătră sfârșitul slujbei îl observară. Dar și fetița și străinul, își întoarseră repede ochii dela preot, ca și când ar fi fost numai o arătare.

Preotul se găti de plecare când țaranul întoarse spre el doi ochi îngroziți de spaimă, plini de lacrimi. Se vedea bine c'ar fi vrut să-l întrebe ceva pe preot, dar nu putu.

— Dumnezeu e a tot puternic, copii. Să nădăjduim toate cele bune, — zise preotul și ieși repede; eră atât de mișcat de suferința nebună ce se zugrăvi în ochii țaranului, încât, dac'ar mai fi rămas, ar fi trebuit să plângă.

Ana, în tindă, îl prinse de mânecă:

— Părinte, eu ce mă fac? El rămâne 'n casă!

— Are tot dreptul să vegheze lângă patul fetiței lui, — răspunse preotul.

De patru ani Petru nu călcăse în casa asta, nu vorbi cu Ana, nici cu copila.

Ana petrecuse pe preot până la poartă, huidui cânele care lătră mereu, și când intra în casă îl văzu pe Petru în picioare. Fetița ațipise.

-- Am știut că-i bolnavă, — începuse el, — dar n'am crezut să fie așa de greu.

Ana nu răspunse.

— Am știut de azi e săptămâna. Zi de zi am avut vești. Eu știu tot ce se petrece în casa asta de patru ani, — zise din nou Petru.

Ana oftă și se apropie de copilă. Bolnava părea mai liniștită.

— Tu nu zici nimic? — rupse din nou tăcerea Petru.

— E așa de greu să vorbești după patru ani de tăcere, — răspunse femeia.

— Adevărat! — oftă Petru. — Dar copila nu va muri, nu-i așa? — Și el îi trimise o privire atât de rugătoare, atât de plină de părere de rău, încât biata mamă simți că nu mai poate suferi.

— Vai, pentru ce ai venit chiar acum! Nu putem vorbi! N'avem ce vorbi!

— Nici nu-i de lipsă. Nu-s vrednic să-mi vorbești. Am venit să-mi apăr

copila. Nu voi lăsa-o să moară! — El vorbi în șoaptă și privi ca un nebun la bolnavă.

— Copila ta? Acum e copila ta? — șopti femeia.

— Totdeauna a fost a mea. Și tu ai fost totdeauna a mea! Chiar și în acești din urmă patru ani. Ano, Ano!

Uriașul începuse să se cutremure: un plâns nervos, adânc îl sgudui un lung restimp: El se așeză pe vatră lângă ușă, să nu-și deștepte copila.

Când înainte cu patru ani Ana luase pe copilă, el simți asemenea o durere cumplită. Dar atunci aveă o mângâiere: Ana se va întoarce la el, pentru că-l iubise. După ce-a văzut că Ana se ține de cuvânt, el se înasprî din zi în zi. Începuse să se convingă că bănuelile lui au fost adevărate, că Ana nu-i fusese soție cu credință și copila nu-i a lui. Dar lucrul ciudat, cu cât gelozia lui se apropia de certitudine, cu atât părerile de rău creșteau și după Ana și după copilă. Gelozia lui se începuse dintr'o nimică toată, dintr'o glumă, și, la început ar fi jurat că Ana i-a fost credincioasă. În acești patru ani deși se simți cu totul străin de ea și de copilă, nu trecea zi să nu se intereseze ce face cele două suflete.

Adânc în sufletul lui simți că a fost nedrept, dar nu mai aveă curajul să-și recunoască vina. Biata mă-sa, bătrâna, dacă a avut și ea o bună parte că s'a desfăcut această căsnicie pornită așa de bine, știu că și-a luat răsplata, cu vârf și îndesat. Petru pe ea se răsbură de ticăloșia și nenorocirea lui.

Toată noaptea cei doi soți vegheară împreună la căpătâiul bolnavei.

Fetița trebui să treacă chiar în noaptea asta peste criza aprinderii de plămâni. Și trecuse norocoasă.

Peste două săptămâni, spre marea mirare a satului întreg, Petru se mută în casele soției sale.

Și traiul lor de aici în colo, a fost binecuvântat. Cât a trăit de-acum în colo, soacra Anei n'a mai cutezat să spună o vorbă legănată despre noru-sa, și nu rămâneă bucuroasă cu ea în casă. Li părea că mereu o muștră un glas din adâncul ființei sale, când vedeă urmele suferințelor de patru ani pe fața Anei.

I N V I E R E.

De trei zile fără margini întunerecul tronează,
Ca o horbotă de doliu flutură în nemărginit —
Numai sunt pe boltă stele, luna-i vârată și neagră,
Ah, și 'ngrozitoru-i Doamne, întunerecul cumplit!

Gravi ca pajura romană, măsurând cu pasul aspru
Pază țin legionarii la mormântul cel mai nou,
Ochii lor s'aprend în grabă și clipesc fără popasuri
Când din larguri neștiute serpuiește vre-un echou...

Dar acum pe-o clipă iată-i, ca ținută în loc de-o mână,
Și-au oprit deodată pașii răsămându-se de spăzi:
— „Ce să fie?” — „Nu-i nimica!” Totuș însă, parcă'n aer
Crește-o tainică cântare printre ramuri și pe străzi...

Parcă'n fiecare clipă, lin aproape mai aproape,
Cântece și punți de aur cresc între pământ și ceriu —
S'a făcut ca'ntr'o lumină — și-au căzut legionarii
Apăsând, cu dinții în scrâșnet, mâna pe superbul fier...

Aleluia, ceriul cântă ca'ntr'un farmec de nuntire,
Aruncând pe mal mărgearuri mările se potolesc,
S'aud ierbile cum cântă, nu mai sunt în aer neguri
Și pe sterpele nisipuri buturugile 'nfloresc!

... Suluri repezi de lumină strălucesc pe culmi, departe...
Vălul nopții se distramă și fântânile-au tăcut
S'aud mugurii cum creapă, seva cum se urcă în cedrii —
Firea 'ntreagă cum deliră de-un fior nepriceput...

Se cutremură pământul; oști de îngeri bat din aripi,
Fumuri de cădelniți tremur' pe-adierile de vânt,
Tipă zornet de zăvoară — și 'ntre psalmi de preamărire
Trupu 'nfășurat în giulgiuri se ridică din mormânt...

Aleluia, ceriul cântă, vânturile tac din aripi
Și pe 'ntinderi necuprinse umbrele se risipesc —
— Aduceți căderi de fluvii să pornim un svon spre boltă
În ființa lui să cânte tot avântul pământesc...

O, voi câți avurâți ochii podidiți de lacrimi multe
N'ați băgat de seamă astăzi zarea cum s'a luminat?
Ridicați spre soare fruntea ș'alungând din suflet jalea
Ștergeți ochii, nu mai plângeți, căci Hristos a înviat...!

*

Cu rezezele 'ncuiate ca să nu-i ajungă glasul
Farizeilor ce spumeg' în tumult chefuitor,
Frânți ca dup'un naufragiu, priviștează 'nvățaceii,
Temeri și dureri cumplite se citesc din fața lor...

Din privirile Mariei, care nu mai poate plânge
Ei simțesc în suflet frigul unei sbateri înzădar —
O, dar Petru slab și galbin — niciodată doar, ca astăzi
Nu i-s'a părut în juru-i mai pustiu și mai amar...

Vipere flămânde-i mușcă inima — și fără milă
Vâl de jale 'nlăcrimată s'a lăsat pe ochii săi,
Frământat amar de suflul vorbelor rostite cândva:
„Și tu Petre 'ntors vreodată să 'ntărești pe frații tăi...!”

*

... Tainice bătăi în ușă — și, frumos ca o părere,
Domnul trece pragul căsii în vesminte argintii...
— „Tu ești Rabbi? — „Scoală Petre! înainte-i sar cu toții,
Nu știu care să-L primească; — „cât Te-am așteptat să vii!”

Și, sub focu 'nsufletirii care le-a pătruns ființa,
Ne mai stăpâniți pe-o clipă, prind să cânte 'nălțător:
„Aleluia, ce-i mai dulce pe cărările vieții
Ca triumfu 'n suferință dup'un chin amăgitor!?”

„ O, voi câți avurâți ochii podidiți de lacrimi multe
N'ați băgat de seamă astăzi zarea cum s'a luminat?
Ridicați spre soare fruntea ș'alungând din suflet jalea
Ștergeți ochii, nu mai plângeți — căci Hristos a înviat...!”

Budapesta. T. Murășanu.

Situația Românilor Macedoneni sub noile stăpâniri.

I.

Evenimentele sângeroase și pline de cruzime, săvârșite în toamna anului 1912, continuate și în anul 1913, de cătră oștirile și bandele de ucigași ale aliaților creștini, în provinciile otomane, din peninsula balcanică, au creat fraților noștri din Macedonia o situațiune cu totul precară, din punctul de vedere național și economic.

— De unde, sub părintescul regim otoman, frații noștri duceau o vieță pașnică, patriarhală și erau considerați ca o națiune distinctă printre celelalte naționalități conlocuitoare, astăzi, cu toate asigurările solemne luate de aliații creștini, prin tratatul de pace încheiat vara trecută în capitala României „București”, nu numai că, individualitatea lor etnică este amenințată, dar și vieța lor se află în primejdie, de îndată ce unul dintre frații noștri ar îndrăzni a se declara pe față naționalist, după cum voiu dovedi prin articolul meu de față, că era persecuțiilor și asasinatelor au reînceput din partea bandelor ucigașe ale soldaților deghizați ai regelui grecilor, care prin guvernul său se silește a propovădui urbi et orbi, că sub oblăduirea grecească, toate naționalitățile, fără de nici o excepțiune, se vor bucura de drepturile lor civile și ecleziastice.

Astăzi se adeverește, cu mai multă tărie, ca ori când, dictonul latin:

„Timeo Danaos et dona ferentes”
și „Graeca fides, nulla fides”.

S'au găsit, din nenorocire, în țara românească mulți oameni așa ziși politici, cari își dădeau silința, mai acum câțva timp, a dovedi că, de acum înainte cu schimbările radicale, ce s'au săvârșit în peninsula balcanică, era de liniște și progres va schimba fața lucrurilor din trecut și că lapte și miere va curge sub noile stăpâniri.

Toate aceste ditirambe ale oamenilor politici, noi Românii Macedoneni le ascultăm în tăcere, fără să ne facem vreo iluziune în spre bine; deoarece ca unii ce am gustat păharul amărăciunii și am viețuit în mijlocul connaționalilor noilor stăpânitori, cunoșteam caracterul și apucăturile lor sălbatice; și în sufletul nostru se petrecea ceva extraordinar; deoarece știam prea bine, că noua stare de lucruri ce s'a săvârșit, pentru noi Românii va fi fatală din toate punctele de vedere.

Îmi voiu da silința a dovedi cu probe Onor. cetitori ai mult apreciatului ziar „Unirea” ai fraților mei transcarpatini, care a binevoit a-mi redeschide coloanele sale, că departe de a fi liniște în nenorocita peninsula balcanică, viitorul apropiat ne va dovedi, că situația lucrurilor se va înrăutăți din nou și mai rău; căci în întreaga populațiune de acolo este o adâncă nemulțămire.

Față dar, cu cele ce s'au petrecut

până în prezent, mă întreb: care este datoria noastră ca Români și care este mijlocul civilizat pentru mântuirea unei populațiuni de aproape un milion de connaționali ai noștri?

Voiu răspunde punct de punct, într'o serie de articole, ce mi-am propus ale scrie în ziarul „Unirea”.

Întregul nostru neam românesc a avut fatalitatea a fi despărțit de tulpină și a trăi desbinat și cărmuit de stăpâniri străine. După atâtea suferințe seculare neamul nostru, nu numai că n'a dispărut de pe glob, dar suferințele l-au oțelit și mai mult. — Chiar frații noștri liberi din regat au avut și ei nenorocirea să guste din acest păhar al amărăciunii, dar înaintașii lor întăriți în credința în Dumnezeu, au dus la liman poporul românesc și azi, grație patriotismului lor, vedem o Românie mare și falnică.

Nemuritorul părinte al literaturii române, marele patriot Eliade Rădulescu, în luptele sale cu fanarioții din patria sa, cari au înăbușit simțul național la Români, ne-a lăsat în scrierile sale un fel de testament prin care ne zice: „Scrieți orice și oricum, și lăsați urmașilor voștri tot ce ați văzut și suferit din partea vrăjmașilor neamului nostru românesc”.

Așa dar, orice Român cu dor de neamul său, are sfânta datorie moștenită dela părinții săi a se interesa de soarta fraților săi, din orice parte a globului pământesc, unde bunul Dumnezeu i-a destinat să locuească; și totodată să împăr-

tăsească, cu drag, bucuriile și nenorocirile neamului său.

— Ca unul ce am supt lapte din țată română și am auzit, pe acest pământ, primul cuvânt dela mama mea, că sunt Român și că neamul meu se trage din vița robustă a poporului Roman, care ne-a transplântat din frumoasa Italie pe frumoasele și pitoreștile culmi ale munților Pind și Balcani, mă voi strădui, pe cât puterile îmi vor permite, a lucra, până la ultima suflare, pe căi legale și civilizate pentru binele și propășirea întregului meu neam, ori unde va fi; cu atât mai mult pentru frații mei Macedoneni, pe cari soarta i-a predestinat a fi subjuogați acum la mai mulți stăpânitori de neam străin.

Îmi voi face dar datoria de Român să aduc la cunoștința cetitorilor „Unirei” prin scris, iar nu prin arme ucigașe ca, iataganul și toporul, cum obișnuesc unele neamuri conlocuitoare cu frații mei din Macedonia, că în provinciile răpite prin forța armii, dela Turci, se găsește o populațiune de ginta latină, ce-și zice Român, muncitoare, pașnică și dornică de progres și că diplomația europeană, după părerea mea umilă, a comis o nedreptate strigătoare la cer, dând dreptate de cauză celor tari și gălăgioși; iar pe bieții Români i-a nedreptățit, împărțindu-i la trei stăpâni.

Dacă pentru Turcia războiul balcanic a fost fatal, că i-s'au rupt din imperiu mai multe provincii, pentru frații noștri Macedoneni a fost și va fi mai fatal, căci cu starea actuală de lucruri, existența fraților noștri de neam este periclitată din toate punctele de vedere; — și nu doresc a fi considerat de profet, dar cum cunosc apucăturile noilor stăpânitori, teamă-mi e că, nu va trece mult timp și neamul nostru va dispărea, contopindu-se volens nolens cu stăpânitorii, și despre el va rămânea numai o tristă amintire că a existat.

* Inima mi-se sfâșie de durere și nu găsesc nici o consolatie de ameliorare a stării de lucruri ce s'a creat acolo cu toate asigurările date pe hârtie de către aliați, prin tratatul de pace încheiat la București; căci un proverb românesc zice: „ziua bună se cunoaște de dimineată”.

Iată că promisiunile vagi date pe hârtie, că aliații la încheierea tratatului de pace au fost de rea credință; căci știri pesimiste ne sosesc din nenorocita Macedonia și întregul neam românesc trebuie să se revoalte de mâhnire la veștile triste ce ne-au venit de acolo și pe care le reproduc aci din ziarele românești de ieri.

În ziarul „Presa” Nr. 344 din 28 Martie 1914 iată ce cetim:

Ororile bandelor grecești din Corița. Preotul Balamace, inspectorul Balamace și trei alți notabili români măcelăriți. Biserica românească prefăcută în cenușe.

„Ministerul nostru de externe a fost înștiințat eri telegrafice de către dl Burghhelea, Ministrul României la Durazzo, că preotul aromân Haralambie Balamace, din Corița, fratele său, Niculiță Balamace, inspectorul școlilor române din Albania, și trei notabili aromâni din Corița, au fost asasinați de insurgenții greci, sau de soldații greci, deghizați”. — Știrea aceasta

a fost comunicată telegrafic din străinătate și ziarelor noastre.

Asasinatul acesta mișelesc, precum și detaliile cum a fost săvârșit, au produs o profundă consternare în cercurile Românilor macedoneni din capitală.

Imediat P. S. Arhimandritul Balamace, directorul Seminarului central, numit de curând Locotenent-Episcop al bisericilor românești din Macedonia, unde și urmează să plece, fratele și unchiul celor asasinați, împreună cu mai mulți fruntași ai românilor macedoneni aflați în București, sau dus la Ministerul de externe spre a se interesa de faptele petrecute la Corița.

Aci li-s'a comunicat telegrama primită dela dl Burghhelea.

La aflarea tristei știri, P. S. Arhimandritul Balamace a izbucnit în plâns. — Durerea sa e de nedescris.

Dl Em. Porumbaru a telegrafiat astănoapte dlui Burghhelea, la Durazzo, cerându-i noi relațiuni asupra celor petrecute la Corița.

Răspunsul dlui Burghhelea, care confirmă înștiințarea precedentă, a sosit astăzi dimineața la Ministerul de externe.

Numele celor trei notabili asasinați și ei odată cu preotul Balamace și fratele său, nu se cunoaște încă. — Un detaliu nou este că și biserica românească din Corița a fost incendiată de bandele grecești și prefăcută în cenușe.

Colonia aromânilor, printre cari a produs o mare agitație asasinatul înfrător din Corița, a adresat azi o telegramă M. S. Regelui, căruia cer răzbunare pentru sângele celor asasinați.

Românii macedoneni, aflați în București, cer M. S. Regelui ca episcopul grec *Ghermanos*, organizatorul asasinatelor, astăzi arestat de autoritățile albaneze, să fie spânzurat la Corița, pe acelaș loc, unde au fost uciși și cei cinci Aromâni.

Asupra episcopului *Ghermanos* avem următoarele amănunte: El își are domiciliul la Corița și este sufletul bandelor de antați, cari de ani de zile terorizează pe Aromânii din Macedonia.

Episcopul *Ghermanos* din Corița nu trebuie confundat cu episcopul *Ghermanos* din Meglenia, care a vizitat acum câțva timp capitala noastră și care este membru al sinodului ecumenic.

Un detaliu dureros este și acesta: Aromânii aflați la Corița știau de mult că episcopul *Ghermanos* urmărește asasinarea preotului Haralambie Balamace.

În consecință, l-au prevenit în dese rânduri să părăsească Corița pentru a nu cădea victima bandelor grecești.

Preotul Balamace eră însă un însuflețit patriot și un cald apărător al Românilor macedoneni. — Celor ce-l povățuiau să plece din Corița, preotul Balamace le răspunde că, nu înțelege să dezerteze dela datorie (onore lui!) și că preferă să rămână la Corița, hotărât să înfrunte orice primejdie. — „Dacă îmi va fi dat să mor, ori unde voi pleca, tot soarta aceasta am s'o am.”

„Prefer dar să rămân aci, spuneă preotul Balamace, și să aștept voința lui Dumnezeu asupra sorții mele”.

Cele prevăzute sau realizat, din nenorocire.

Preotul Balamace a căzut victimă împreună cu fratele său. Ei au fost masacrați în bucăți, împreună cu ceilalți trei notabili aromâni, de către Greci. Se crede că, cei trei notabili, erau efori ai bisericii românești din Corița.

Iată, iubiti cetitori, cine sunt Grecii și ce arme întrebuintează pentru înăbușirea sentimentului nostru național în urma angajamentelor luate pe hârtie, prin tratatul de pace din București.

Nu avem expresiuni suficiente cu cari să-i stigmatizăm pentru opera lor criminală și anticreștină.

Dumitru Piliță,
macedo-român.

Buc. 28/3 1914.

Miezul nopții.

De Sorin.

S'a urcat pe ceruri luna.
Semiare cu zimbet blând,
Sus la moara adormită
Apele s'aud căzând.

Și și-a nchis și cea din urmă
Casă ochii luminați
Și-a murit și cânt de fuse
Și povești cu zmei turbați.

Doar Ileana Cosânzeana
Toarce fire de mătasă
Și revarsă vâl de bazme
Praf de lună, vis de stele
Peste tinda somnoroasă.

O carte de valoare.

— Istoria Vicariatului gr.-catolic al Hațegului de *Dr. Iacob Radu*, canonic. Lupoj 1913, 455 pag. 80 mare. Prețul 5 coroane. —

— *Recensie.* —

Autorul ne spune, în prefața cărții, că la început cartea era menită să fie o simplă îndreptare la unele părți — acelea referitoare la vicariatul Hațegului — din Șematismul jubilar al diecesei Lugojului dela 1906.

Dar cercetările noi, pe cari autorul le-a făcut prin arhivele mitropoliei din Blaj, a episcopiei din Lugoj, și a comitatului Hunedoarii, îi ofereau cadre mai largi, și astfel pe nesimțite s'a înfăptuit, între marginile de astăzi, monografia completă ce stă înaintea noastră.

Intregă cartea este o mărturie, că părintele canonic Dr. Radu a prins cu multă inimă și dragoste condeiul, să scrie istoria vicariatului său, în fruntea căruia aproape zece ani a lucrat cu răvnă, păzind în tot timpul acesta calea progresului, calea cea bună și folositoare, calea muncii, pe care singur își putea ridica biserica și școala la o stare de înflorire.

Pornind din principiul, că viața politică și culturală a poporului român din Ardeal în toate vremile a fost nedespărțită de viața religioasă, autorul nu insistă în monografia sa strict numai asupra istoriei vicariatului, de când acesta există ca instituțiune bisericească în ținutul Hațegului, ci studiul și cercetările sale istorice, foarte potrivit, le întinde asupra întreg trecutului politic, cultural și religios

al celui ținut, din celea mai vechi timpuri până la înființarea vicariatului, și pe acestea studii, ca baze de întregire și înțelegere mai bună își construiește opera proprie: *istoria vicariatului*, trecând în revista cercetărilor sale agere toate momentele mai însemnate din care s'a compus până azi întreaga viața publică a poporului român din țara Hațegului.

Pe temelul principiului, care în cercetarea trecutului, nu lasă să se despărtească viața religioasă, de viața politică și culturală a neamului, e la loc, și instructivă totodată, *introducerea*, cam lungă (pg. 7—42), în care deoparte ne dă descrierea geografică și etnografică a ținutului preșert din belșug cu sate băstinașe românești; — iar de altă parte sulevează chestiunea autohtoniei, și apără continuitatea Românilor din aceste locuri în contra scriitorilor maghiari, Hunfalvy, Téglás, Pauler, Márczali și Karásonyi, aducând numeroase dovezi. „pentru a se restabili adevărul, așa precum noi îl înțelegem, și îl putem demonstra cu puternice argumente“.

Durere, că încă tot mai trebuie să ne luptăm pentru adevăruri, cari în domeniul științelor de mult ar trebui să fie recunoscut.

Materialul monografiei, vast și adunat cu diligență de fier din arhive, și din toate cărțile și revistele românești și străine, câte grăiesc în chestiune, — se desfășură clar, logic și înțelegător în 10 capitole; fără de-a avea toate aceaș proporție, nici ca întindere, nici ca valoare internă.

Capitolul I și II, cu o nuanță mai palidă de originalitate, tratează chestii mai generale de istorie bisericească: *inceputurile creștinismului în Dacia* (pg. 43—46), și *vechea hierarhie la Români* (pg. 47—55), unde din lipsă de documente, e atât de greu să se mai spună ceva nou în afară de ceea ce s'au stabilit deja la Bunea în *Hierarhia românilor*, și în *Vechile episcopii*, și la Iorga în *Istoria bisericii românești*.

În cap. III se vorbește despre *lățirea reformațiunii* în țara Hațegului (pg. 56—60), unde precum se știe calvinismul a luat proporții mari, mai ales printre nemeșii număroși din acest ținut, cari vrând-nevrând se făceau calvini numai să nu-și piarză moșiile, privilegiile, ori slujbele ce le aveau la administrație. În deosebi s'a lățit calvinismul între Români de aici atunci, când li-s'au dat anume episcopi puși în slujba propagandei calvine. Mai puțin au prins rădăcini reformațiunea între nobilii de rând, și între țărani săraci, cari nu aveau printru ce să se deslipească de biserica strămoșilor săi.

Capitolul IV (pg. 62—102) ne înfășează *istoria vieții religioase din țara Hațegului* sub episcopii dela *Silvaș și Bălgrad între anii 1572—1700*. În tot restimpul acesta biserica și mănăstirile au fost singurul scut al poporului român. În țara Hațegului încă existau mănăstiri, una mai veche și mai importantă la Prislop, și alte două la Vaca și Plosca.

Aproape întreg capitolul se învârtă în jurul mănăstirii dela Prislop, ridicată într'un loc romantic, potrivit pentru viața ascetică și meditativă, încă în vremi bătrâne pe la sfârșitul veacului XIV, de călugărul Nicodim din Macedonia, care întemeiasă mai multe locașuri sfinte și în Țara-Românească.

Pe temelul tuturor datelor cunoscute până acum, din a căror număr dl Radu n'a lăsat să rămână — sigur pentru rațiunea varietății — nici chiar legendele romantice, trecutul mănăstirii se desfășură foarte interesant dela începutul ei și până în zilele noastre.

Într'o vreme mănăstirea Prislopului servia de lăcaș chiar episcopilor români.

Iar prin școala ei, în a doua jumătate a veacului XVIII, și la începutul celui următor, ajunse o însemnată vatră culturală în ținutul Hațegului.

Azi, restaurată, făgăduiește a deveni iarăș, în părțile locului, centru de viață religioasă. Și după toate mărturiile activității Cuv. S. P. Leon Manu, actualul ei hegumen, credem, că de aici va porni restaurarea vieții monastice la Români din Ungaria.

Capitolul V (pg. 103—113) tratează *starea bisericii române din aceste părți în perioada dela 1700—1786*, adică dela unirea bisericii române cu Roma și până la înființarea vicariatului Hațegului. În acest restimp de aproape o sută ani se petrec mișcări, sguđuri mari religioase în țara Hațegului. Dela unire s'au schimbat desconvingerile religioase în această parte de țară. Protopopii și preoții locului, ca niște oi rătăcitoare, acum sunt în partea unirei, acum perzistă c'o îndărătnicie pe care n'o înțeleg, în ortodoxia străbună, acum sprinjinesc celea mai îndărjite certe religioase. La 1700 se unesc; supt episcopul Ioan Inocențiu Klein sunt încă tot uniți, dar nu peste mult propaganda călugărului Visarion Sarai străbate și aci și produce mari desbinări în viața bisericească.

Vlădicul dela Blaj, Petru Paul Aron, la rândul său, propovăduia, în marginile aceleiași legi românești, numai binefacerea, abnegația, și răspândia cultura, dar Români din comitatele Zărandului și Huneadoarii, instigați acum de alt călugăr Sofronie, în rătăcirea lor vagă, și fără principii de credință, toate acestea nu le cunoșteau.

Cu un cuvânt, viața religioasă a Românilor din acest ținut într'un restimp atât de vast încă nu s'a putut cristaliza deplin. Oile credincioase fugiau necontentit de supt toiagurile purtate de mâni sfinte și energice în aceeași vreme, neputând, ori nevrând să știe care este adevărul lor ocărmitor sufletesc.

Pe la sfârșitul veacului XVIII vechii agenți sârbești și calvinești au fost înlocuiți cu călugării și preoții din Muntenia, unde ușor se puteau înălța la treapta preoției, mai ales ceice se înfățișau la înalta demnitate cu puna plină.

Din acești calugări flămânzi, ori preoți hirotoniți cu multă înlesnire, mulți năvăliră și în țara Hațegului, dornici de a se îmbogăți pe căi largi, fără piedeci, și de a răpi îndărăpt credincioșii bisericii unite.

Mulți cădeau jertfă apostolilor farisei; fanatismul, lipsa convingerilor de credință — ca și în zilele noastre — destrăma zi de zi biserica și episcopia unită a Făgărașului, cu atât mai ușor, că în fruntea ei, în părțile locului, nu se aflau totdeauna păstori potriviți, oameni învățați și părunși de adevărul învățăturilor lor.

Mănat de aceste primejdii a instituit episcopul Ioan Bob la 1786 *vicariatul Hațegului*: protopopul Hațegului s'a ridicat la demnitatea de vicar foraneu; și prin aceasta

Hațegul devine un mare centru al vieții religioase românești.

Trecutul acestui vicariat, cu toate fazele sale dela 1786—1913, cu toată lupta ce au desvoltat vicarii de aci, se desfășură în lumină nouă, cu date bogate în capitolul VI (pg. 114—131).

La început vicariatul Hațegului se întindea peste comitatele Huneadoarii și a Zărandului, și peste scaunul Orăștiei. Mai târziu s'a redus numai la comitatul Huneadoarii. Iar la 1862 și din acest teritor s'au mai desprins două protopopiate: al Ulpiei-Traiane și al Jiului, astfel, că azi vicariatul este redus la rangul unui protopopiat, de care se țin 26 parohii și 12 filii.

Insemnătatea vicariatului acestuia i-s'a dat aproape în tot decursul existenței sale prin bărbații destinși puși în fruntea lui, cari prin calitățile lor mai alese, și prin autoritatea mai mare a oficiului, au fost în totdeauna apărători destoinici ai bisericii în părțile acestea putând „să întărească și să păzască nevătămata temelia ei, credința cea adevărată a Romii vechi“.

Întâiul vicar al Hațegului a fost *Alexandru Fiscuți*, bărbat cu pregătiri înalte dela universitatea din Viena, unde studiasă ca alumn al Pazmanoului.

Au urmat apoi, în ordine cronologică, *Mihail Timar*, care încă a învățat la Viena, în seminarul gr. cat. S. Barbara.

Chirilă Topa, a învățat la Buda, Agria și Viena. A fost profesor de teologie și rector al seminarului din Blaj. A scris și o *Teologie morală*. Ca protopop al Sibiiului a întors sate întregi la sf. unire. Asemenea s'a distins și ca vicar în apărarea unirii, care chiar pe vremea aceea începu și aci să se destrame în proporții uriașe.

Ioan Radu, mai înainte profesor de filosofie în Blaj, apoi protopop la Murășoșorheiu.

Iovian Nobili, teolog de Lemberg; din puținul său lasă și o fundațiune.

C. Papfalvi, mort ca prepozit al capitolului din Blaj, a făcut o frumoasă fundațiune.

St. Moldovan, fost profesor la liceul din Blaj, s'a distins și ca istoric; ca vicar a pus baza școlilor românești din ținutul Hațegului; înființase și o școală preparandială, din care eșise cei dintâi dascăli cu diplome în părțile locului. A murit ca preposit în Lugoj.

Gavrilă Pop, fost profesor în Blaj, munca pentru organizarea școlilor române în vicariat, începută de antecesorul său, a continuat-o cu zel. Ca scriitor, istoric, a fost ales membru coresp. al Academ. Rom. A murit ca canonic în Lugoj.

Petru Pop, profesor și director la liceul din Blaj; ca vicar a lucrat cu zel pentru înflorirea școlilor și bisericilor sale; mort ca prepozit în Lugoj; a lăsat o frumoasă fundațiune de stipendii.

Ben. Densușan † canonic în Lugoj.

Ioan Ianza, la stăruința lui multe școli s'au adus într'o stare înfloritoare; tot sub el s'a înființat Reun. inv. gr. cat. din ținutul Hațegului.

Nic. Nestor, azi canonic în Lugoj.

Dr. Iacob Radu, a studiat la Roma, a fost profesor în Blaj; prin zelul său s'au ridicat locașul frumos de azi al vicarului din Hațeg; de prezinte canonic în Lugoj.

Urmașul său, *Dr. Valeriu Traian Frențiu*, prin pietate și muncă fără zgomot

s'a ridicat la treapta de episcop al Lugojului, unde se văd deja roadele înalte și înțelepte sale activități.

De prezinte în demnitatea de vicar se află *Teofil Crișan*.

Ajung aceste câteva date scoase din cartea dlui Radu, ca să cunoaștem vicarii Hațegului, să vedem, cum toți au fost aleși clerului, floarea preoției noastre.

Azi nici nu ne mai vine a crede, că preoții aceștia venerabili, pe vremuri se mulțumeau cu un *salar* de 120—300 fl. și locuiau într'o *căsuță* umilă, care azi fără îndoială ar fi cea mai proastă în Hațeg (cap. VII. pag. 132—136).

Cu toate acestea, mizeria poate nici când n'ar fi atins însămnătatea lor, dacă mai târziu nu s'ar fi redus atât de mult teritoriul vicarial, mai ales, când cu înființarea protopopiatelor Jiului și al Ulpiei Traiane (cap. VIII. pag. 138—140). Restrângerea sferei de activitate a vicarilor, aducea deodată și stîrbirea autorității vicariale, rămânând vicarul — cum am zis — numai ca un protopop.

În afară de biserică, vicarii în deosebi s'au interesat de *școli*. Școlilor din vicariat autorul le consacră un capitol întreg (cap. IX. pag. 141—162), foarte interesant. De aci vedem, că în afară de școala ce a trebuit să fie la mănăstirea Prislopului, în sec. XVI. la Hațeg era o școală calvină, în a cărei propagandă încăpeau și copiii de român. Alături învățau băieții noștri și în școlile călugărilor Franciscani; la 1777 în Hațeg se afla și o școală grănițarească cu doi dascăli, unul Neamț, altul Român, Iacob Popa, cu *salar lunar* de 1 fl. 40 cr., din fondul de provente. Din 30 școlari, câți avea, 12 știau scrie românește. Toți vicarii s'au luptat pentru înființarea de școli românești. Dar mai ales se înalță în luptele aceste de renaștere culturală românească, figurile luminoase ale vicarilor Chirilă Țopa, Ștefan Moldovan și Petru Pop. Între altele ei căutau să înființeze în Hațeg o școală centrală, cu mai mulți învățători; într'o vreme chiar un gimnaziu românesc. Durere, soarta nu le-a îngăduit, să-și vadă realizată o dorință atât de aleasă.

Cel din urmă capitol, al X-lea (pag. 163—348), care umple aproape jumătate cartea, ne dă monografia tuturor parohiilor și fițiilor de pe teritoriul vicariatului în număr de 71. Comunele sunt înșirate în ordine alfabetică, și întrucât s'a putut, la fiecare comună s'a insistat asupra vieții religioase și culturale în trecut și în prezinte de o potrivă. Baza monografiilor singuratică, în mare parte este Șematismul jubilar din 1903, dar pas de pas aflăm îndreptări numeroase, cercetări nouă, și datele vin până la 1913, așa, că materialul și numai sub acest rapost este destul de bogat și valoros. Fără îndoială, capitolul acesta, cu atâtea monografii mici și mari, date necunoscute, informații bogate, este partea, care deși se prezintă prea șematic, va rămânea, ca un izvor nesecat, ca o cronică pururea foloșitoare.

Cartea se termină cu o seamă de *anexe* (pg. 350—434), cari de asemenea sunt și ele foarte prețioase. În special se înfățișează cu mult farmec inscripțiile și însemnările scoase din diferite arhive parohiale și cărți bisericești. Dl Iorga a descoperit însemnătatea acestor fel de informații,

de contribuții istorice. Și până azi, încă nu știu cu toții să le apretieze, să le scoată la iveală din toate părțile. Ele încă sunt o parte a istoriei noastre, prețioase chiar prin caracterul lor naiv și intim.

* * *

Iată, am trecut în scurtă revistă întreg materialul monografiei, ca și cei ce n'au privilegiu să-și cumpere cartea aceasta bună, să-și poată face totuș o idee despre conținutul ei bogat și în adevăr prețios.

În cursul unor cercetări atât de vaste, e lucru firesc, să se strecore și unele greșeli, scăpate din condei, ori provenite din informații ce în centre din provincie nu le poate controla îndeajuns, neavând la dispoziție toate izvoarele, ori colecțiile necesare. Se întâmplă atunci, că scriitorul iea dela alții, deodată cu informația și greșala; ori nu poate să descopere controversă, ori alte chestii, care de altcum ușor s'ar desfășura înaintea scriitorului.

Astfel vom înțelege și greșelile din cartea dlui Dr Radu.

Cartea dsale fără îndoială are și greșeli.

De pildă la pg. 82 zice, că în anul 1749 Arhimandritul *Filoteiu* din Blaj a trimis la mănăstirea Prislopului pe ieromonahii Varlaam și Nichita; dar la anul 1749 nu era arhimandrit *Filoteiu Laslo*, el atunci nici nu era călugăr, ci numai la 1753 a fost primit în ordul călugăresc.

La pg. 88 vorbește despre *Tiron Dragoș* ca vicar în Hațeg la 1775. Pe la anul 1775 însă în dieceza Făgărașului peste tot nu exista încă instituțiunea vicariatului, căci doar și autorul pune pe mai târziu data înființării vicariatului, pe anul 1786. Înainte de acest an, o singură dată se pomeneste de un fel de vicar foraneu: în protocolul Sinodului celebrat în 31 Iuliu 1776 la Tasnádszarvad, sub episcopul Grigore Maior, ieromonahul dela Blaj Augustin Körrösy e amintit ca „Vicarius Szántoviensis“. Dar nu peste mult e rechemat acasă și mai mult nu se face mențiune de un vicar în acest sens.

Acestea, și alte asemenea scăderi, cine i-le-ar putea imputa ca mari defecte a cărții? Cine i-ar putea detrage unei cărți bune pentru astfel de mici scăderi, cari nici nici timpul, nici locul unde s'a scris cartea nu-l îngăduia, să le controleze cu mai multă rigoare?!

Într'alt loc, la pg. 121, în fața unor informații biografice defectuoase despre vicarul *Ioan Raduly* sau *Radu* spune cu toată sinceritatea: „Ce școli va fi învățat, nu se știe“. Din alte cercetări la moment putem face corectura astfel: Ioan Raduly și-a făcut studiile gramaticale și humanitare în gimnaziul rom.-cat. din Murășorheiu, iar teologia în Blaj; s'a hirotonit preot în Nov. 1799; din 1800 a fost „studiorum praefectus“ în seminarul teologic de aici, și deodată și profesor de logică până în 6 Aprilie 1801 etc. — Dar unui scriitor, care lucră în Hațeg și Lugoj, cine-i poate lua în nume de rău, că n'a putut descoperi și aceste câteva date?!

Când am înaintea mea o carte voluminoasă, cum e monografia dlui canonic Radu, ce-mi pase mie de greșeli mici de această natură, ce dispar? Și în cartea aceasta, și în altele nu mă opresc la mici

defecte, ci caut opera întreagă, rezultatul, lumina binefăcătoare ce lasă în calea ei.

Privită prin prisma aceasta, cartea dlui Radu este o *lucrare de valoare*.

Între publicațiile românești eșite în anii din urmă, ea vine ca o lucrare istorică de valoare, scrisă pe temeuri largi, științifice, cu o bogăție de cunoștințe, care chiar prin aceste calități poate deștepta interesul cărturarului de rând, și a omului erudit de o potrivă.

Mai pe sus de toate însă ea izvorește dintr'o inimă caldă plină de iubire pentru obiectul său, care l'a îndemnat să caute toate documentele ascunse, toate urmele pe nisip, ce atât de ușor se pierd, și să consulte toate scrierile grăitoare la trecutul acestui vicariat, a cărui istorie și după teritoriul estins, și după viața românească, politică, culturală și religioasă desfășurată aci, cu drept cuvânt se poate privi ca o bogată și interesantă parte din istoria bisericii Românilor ardeleni.

Cu aceste insignii fericite se prezintă în lumea cărturarilor români monografia dlui Dr. Radu: fără pretenții, fără șgomotul obicinuit în zilele noastre, vrând numai să folosească, și să facă lumină asupra unui crâmpieiu din trecutul nostru.

Trebuie să mărturisesc, că o șoptă sufletească îmi spune, mă îndeamnă, să admir în autorul ei pe omul harnic, pe cercetătorul neobosit, pe dignitarul bisericesc, care între atâtea alte slujbe grele, altcum decât mulți tovarăși ai săi, caută prin o prizmă de înaltă gândire la rostul poziției sale înalte.

În adevăr nu putem lăuda îndeajuns hărnicia, munca înțelegătoare, și abnegația ce a cheltuit în scrisul său cuminte și folositor părintele Dr. Iacob Radu, care n'a căutat nici la greutatea muncii omoritoare de suflet, nici la piedecile bănești, și a utilizat spre câștigul istoriografiei noastre naționale — întreg materialul, ce se desfășura tot mai bogat înaintea cercetărilor sale îndelungate.

Fermecat de frumusețile pitorești și de trecutul glorios al țării Hațegului, unde a fost centrul Daciei Traiane, și unde pentru Români din Ardeal, mai întâiu s'a desfășurat și ca politică, și ca religie — o viață conștientă, organizată, autorul a izbutit să ne dea în voluminoasa monografie o icoană limpede, și cu multe, foarte multe învățăminte din trecutul și starea de azi a bisericii românești din aceste plaiuri.

Ce e drept, ca fond, nu toate părțile monografiei dlui Radu au timbrul noutății, dar și așa cum sunt, ele se potrivesc bine în cadrele lucrării, ce nu s'a pregătit numai pentru câțiva savanți, cari despică firul de păr, ci pentru cărturarii români de toate categoriile. Ele sunt scrise mai vârtos pentru aceia, cari n'au avut prilejul de a se pune în curent cu tot ce s'a scris la noi ori la străini, în volume ori numai incidental, ori risipit prin reviste și foi, despre aceste chestii interesante și înalțătoare de suflet.

Ori din cauza mediului, în care trăim, ori din nepăsarea păcătoasă, de care se izbesc de obicei astfel de chestii, durere la noi sunt încă multe părți și din istoria politică și culturală, și din cea religioasă, cari nu le cunoaștem.

Astfel sunt și în monografia părintelui canonic Radu foile răzlețe din cele dintâin

cinci capitole, cari deși mai puțin originale, totuși ele întregesc norocos lucrarea. Coordonate cu o înțeleaptă armonie, și eșite pagină de pagină dintr'un condeiu entuziast, în ele se înșiră conglăsuitor toate păreriile și rezultatele, la cari ajunseră scriitorii noștri recunoscuți, vechi și noi, ca Cipariu, Baritiu, Bunea, Iorga, Onciul, Dobrescu, Pârvan, Păclișan ș. a.

In general cartea dlui Radu îți lasă impresia unei cărți, care n'ar fi iertat să lipsească din casa nici unui preot, dascăl ori alt intelectual român cu dare de mână.

Ea va trebui să afle resunet în toate colțurile românimei din țara noastră, căci la noi, în literatura de istorie bisericească dela Bunea încoace este cea mai bună, cea mai vastă și mai temeinică lucrare, pe care va trebui să o cetească toți aceia, cari doresc să cunoască bine istoria neamului românesc din Ardeal.

Dr. Ioan Rațiu.

Spre primăvară.

Surizi din cea ma mică floare,
Ce 'nalță albele petale
Ca mânușite rugătoare,
Spre-o rază căldicea de soare.

Te cânt' a paserilor cete,
Iubire, cea mai dulce taină,
Cu sinul lor aprins de sete,
De cântecul tău să se 'mbete.

Din toate par'că se ridică
Mireasma florilor de vară,
Și slova dintr'o scrisorică,
E ciripit de rândunică.

Atâtea glasuri îți cântară,
A tale daruri mângăioase,
Și cât de multe sângerară,
Cu care prea ai fost avară...!

Elena din Ardeal.

Domnișoara popii.

Când a intrat pârgarul în curtea părintelui Andrei cu o mână de scrisori, domnișoara Eugenia, domnișoara popii, cum îi zicea satul, era în casă, deretica. Cum a zărit pe pârgarul a alergat înaintea lui, a luat gazeta mai mult zmâncindu-i-o. Indrăzneala cu el, că era un om șugubăț de tot. Câte pozne în lume pe toate le făcea. Câte-o săptămână încheiată râdeau oamenii de câte o năzbutie de a lui. Din câte altele mai știa face ca toate pasările. Când nu era părintele acasă domnișoara îl mai miluia cu câte un pământel de rachieu de-l bun, de-și lungea buzele după înghițitură, și nici nu știa cum a trecut așa iute.

Domnișoara Eugenia aruncă ochii peste șirele din gazetă, ceti lacomă vestirile de credință și cununie și a rămas la câteva șire, unde se spunea, că la oraș, seara aceea va fi teatru. Au sosit teatraliști din România.

Voioasă, minune mare, zbură la tatăl-său să-i ducă vestea, da, bătrânul, ursuz, a înălbit niște ochi mari și nu a mai spus nimic. Domnișoara Eugenia nu și-a stricat voia. Știa ea cine e tatăl-său. A venit în casă lăsând în urma ei frânturi dintr'un cântec mângăios.

Va fi și Emil la teatru. De bună seamă. Ce mai petrecere, ce mai petrecere — gândi. Punea mâna pe câte ceva, dar nu știa ce a vrut. Melodia cântecului i-s'a înfiripat răsunătoare. Era un cântec, ce-l învățase dela Emil, într'o sară, când a venit la părintele, ca agentul băncii, în niște daraveri, și oamenii nu s'au îndurat să-l lase să se ducă dela casa lor, ca dela o casă pustie.

Părintele isprăvise de dat porunci slugilor și veni în casă să se primenească de biserică. Țărcovnicul sta ca pe ghimpi în pridvor. Avea omu un drum de acasă și ar fi voit s'o ia la picior cât de curând.

Domnișoara a intrat în bucătărie numai voie. Lelea Todora, o muiere pe pripaș, slujnică la popa, nu s'a putut răbda să nu-i zică: „vai ce voie bună ai domnișoară. Pții să nu te deoache cineva“ — și scupă una îndărăt să nu fie zis într'un ceas rău.

Dangătul clopotelor sună din turn ca o chemare cerească, moșnegi cu părul nins, bărbați cu haine albe, muiere cu crătințe vârgate, fete cu mâncile ca spuma, în cete mari și mici se strecurau pe porțița bisericii. Subt turn furnicau copii desculți.

Părintele în altar era tot o apă. Nu biruia cu ștersul sudorilor. Roșăța din obraz i-se înflăcărase, de multeori gândia, că e în vâpaie. Om gras, greoiu, în biserică ticsită de oameni, îmbăcsită cu miros de tămâie, de mușcată, mai de unt stătut, ce se ridica de pe părul uns al bătrânilor, abia aștepta să gate slujba să tragă odată afară o gură de aer curat. Au luat din țâțini ferestrele dela altar să vie reveneală. Tot atât. Nici nu se cunoștea. Raze îndrăznețe de soare jucau pe podeaua altarului. Altele se frângeau în crucea înaltă de piatră, ce străjuia la căpătâiul prentesi-i lina, sâraca. S'a pristăvit înainte de a-și vedea fata măritată cum dorise, cât a fost în vieață.

Cât a ținut slujba, domnișoara Eugenia și-a rânduit hainele până într'un ac cu gămălie.

Părintele a venit sufând greu. S'a lăsat pe un scaun, fată-sa a venit cu de prânz, părintele s'a apucat flămând, lacom, să molfăie prescură proaspetă cu ce mai era pe masă. Domnișoara ținea tovarășie, că așa-i plăcea bătrânului, dar ce lua, înghițea în silă.

După infrupt părintele luă gazeta și par'că a fost făcătura, întâia dată a dat cu ochii de vestea cu teatru „Da' ăia ce caută în Poiana, pe căldura asta“ — zice fără să-și ridice capul de pe gazetă și ceti mai încolo: toate noutățile mărunte, apoi se apucă să cetească lunga scrisoare a unui „frate mai mare“. Mai da din cap în semn de aprobare, se mai mira, mai zimbă, domnișoara Eugenia îi pândea mișcările. Să zică, să nu zică. Se mai duse odată în bucătărie, se învârti pe acolo ca și când ar căuta ceva, luă, acolo, o hotărîre, a venit îndărăt în odaie, s'a apropiat încet de tatăl-său, a cetit și ea un răstimp dela spate, peste umărul lui, dar nu pricepea nimic. Vedea și ea litere alte nimic.

— „Tfff, ce nădușală“ — făcu părintele descheindu-se și la cămasă. Se ridică dela masă și se lungi pe o canapea, pufăind, ca și când ar fi voit să-și scoată căldura din trup.

— Tată!

— Ce-i, puiț? Părintele își ațanti privirea cătră fata lui, dându-și ochii peste cap.

— Deseară mergem la teatru.

— Ba un drac — răspunse părintele și se întoarse cu fața cătră perete.

Domnișoara îi știa năravul. Mai facuse ea peste voia tată-său și nu s'a făcut gaură în cer. Nu-și aducea aminte să fi mers undeva la îndemnul lui, de multeori zicea că nu și nu, apoi la adecă, mergea și el la câte-o petrecere, că i-se ura tot acasă, cum zicea. Domnișoara ieși în curte nici mai voioasă, nici mai întristată, chemă pe Gheorghe, îi puse în palmă crețari de tabac și-l trimise după cai.

La sfințit s'au ivit niște norișori albi, spumoși, și din când în când, dintr'acolo venia câte o adiere lină de vânt. Da, ținea un zăduf, de te topeai nu alta. Oamenii s'au adunat pe la porți, pe unde erau la adăpost de arșița soarelui și povesteau de câte toate. În râul satului se călăceau copii în pieile goale. Cei mai mici nu se băgau unde le trecea apa de genunchi, loviau fața apei cu palmele și râdeau bucușori.

Părintele ațipise, unde se așezase. Când s'a trezit, soarele trecuse de amiază. A eșit afară. În curte nu era nimeni, nici o mișcare. Zăceau toate par'că moleșite de fierbințeală. Câte o pietricică de jos răsfrângea, în raze suțiri, lucioase, lumina soarelui. S'a fost ridicat din nori așa ca un stâlp înalt, mai târziu părea un turn de biserică, chiar crucea din vârf se deosebea, părintele, din curte, privea cum să distramă alcătuirea minunată. Paseri tăiau văzduhul în falfăiri rezezi tipând ascuțit, pe uliți juca câte un norișor de colb învârtind găteje și frunze uscate, apoi era vânturat în lungul uliții. Se mai rezezi vântul prin crengile arborilor, ca un fecioraș dornic de zbenzuit, dar căldura ținea și par'că era și mai înădușitoare. Vremea clocea așa.

Gheorghe a sosit cu caii, asudați ca scâlțați. S'a apucat să gate căruțul. L'a întors cu oiștea cătră poartă. A frecat obezile roților de tină, a apucat de o loitră și a scuturat una puternic, să se încredințeze că-s toate la loc. Toate astea supt ochii părintelui. Și nu zicea nimic nici unul nici altul. Sluga nici n'ar fi avut ce să zică, părintele ar fi zis, dar cu el n'avea nimic.

Domnișoara Eugenia era singură în grădină. Iși adusese o carte de cetit, dar nici n'a deschis-o. A luat scrisorile lui Emil și le cetea una câte una, la urmă, nu știa a câta oară. Zimbea printre șire și de ce cetea, de ce se îmbujora la față. A pornit cu pasul rar pe cărăruia împrejmuită pe de două părți cu tufe de agriș. Nu putea sta în loc. Îi venea să umble, să alerge, să se obosească, de călcat nu știa unde calcă, numai în gând i-se îngrămădeau fel de fel de închipuiri frumoase. Cum vorbește Emil, cum se poartă, ce-a zis atunci și atunci. Par'că o ciarcă și acum fiorul acela dulce, ce l-a simțit atunci, în ziua de târg. Mulțimea forfotea încolo și încoace. Printre șetri era o imbulzală, cât să fi aruncat de sus un ac n'avea chip să cază la pământ. Ea cot la cot cu Emil. Nu știa cum a trebuit să se ferească el din cale și s'a apropiat tare de ea și i-a șoptit la ureche: ce drăguță ești domnișoară. Ea se va fi aprins tare la față, că-i ardeau obrajii amândoi. Se făcea că nu mai vede pe nime, numai în gând i-se lămurea chipul lui Emil și-l vedea într'o lamină strălucitoare. Acum pe cărăruia din grădină nu-și mai aduce aminte cum și-a

venit în ori, când s'au despărțit, numai vorbele acele s'au săpat adânc în mintea ei.

Intr'un colț mai dosnic din grădină, după o tufă de zmeuriș o găină se scâldea în colbul, ce și-l ridica îmbrusturându-și aripile. Când a simțit aproape pași, a sărit repede din culcuș și a sburat peste gard cotcorozind.

Părintele eșia și intra în casă hombănind. Când a văzut caii prinși și pe fată-sa schimbată în alte haine, a început la ea: „ce-i de capul tău tu fată? Unde te-ai gătat? Tu nu vezi ce-i afară?! Nu vezi, ce vreme are să vie?! Domnișoara Eugenia a așteptat, ca și alte dăți, să isprăvească, tată-său, până într'un cuvânt apoi făcea cum știa.

Todora a deschis poarta, târându-o mai mult, calul de cătră om a ridicat capul în sus forăind, spăriat de scârțătura porții în tâțani. „Asta nu-i semn bun“ — gândia Todora. A mai deschis ea poarta da n'a făcut așa niciodată. Gheorghe strângând frânele zicea: „las' că o purtăm la cărat de câte douăzeci de ori pe zi, să vezi mai scârțae. — „Mână Gheorghe!“ a poruncit domnișoara, când și-a găsit locul. Sluga a lăsat frâul slobod, caii au prins la pas și căruța a pornit ușurică uruind pe gâmpii drumului din sat.

Părintele, din curte, a ascultat cum se depărta căruțul, până nu l'a mai auzit. „Ce cap tare are fata asta. Nu-i a bună“ — grăi singur și-și văzu de treabă.

Podul, din capu satului a duduie sub roatele căruțului, caii cu copitele bocăneau surd pe scânduri. Cât a ținut podul, domnișoara Eugenia se uită cum făcea apa râului crețe la suflarea vântului și se trudea să-și anine o șuviță de păr răsleată ce i-o flutura vântul în ochi. Gheorghe, după ce a acățat hățurile în capul loitrii, și-a răsucit o țigară, îndoindu-se din șale, după umbletul căruțului, când într'o parte, când în alta. A frecat un lemnus pe marginea pălării și repede a dus flacăra, adăpostită în pumni de suflarea vântului, în vârful țigării. La celalalt cap de pod, caii au lăsat pasul dela ei și au luat-o în trap.

Când au fost la cotitura drumului, pe la „Lunca mare“ s'a întetit vântul și venia volburos de nu știai din cătrău suflă, era amestecat cu praf umed și năvălea în fețele drumeților. La sfîntit a clipit o dungă albă-roșie, apoi s'a auzit detunătura. Au tresărit amândoi și s'au cercetat în ochi, întrebându-se, par'că, ce-i de făcut. — Mai aveau cale de o jumătate de cias până în Poiana, la oraș. Gheorghe a iuțit caii, domnișoara Eugenia s'a îmboldorit în năframa mare ce și-o adusese de ploaie, și a adunat cât a putut hainele pe lângă ea și se ținea cu trupul plecat înainte, oare cum să meargă caii mai grabnic. Vântul a început cu putere și răscolea nori groși de colb de pe drum, cât nu mai puteau vedea caii înainte. Cămașa lui Gheorghe se umfla în spate și o bătea vântul s'o facă feifeniță, panglica din pălărie juca nebună. De departe se vedea cum se apropie ploaia ca un zid rătăcitor. Pe cer șerpuiiau linii aprinse deseori și tunetul numai conțenia.

Gheorghe la un pod a oprit scurt caii. „Supt pod!“, a dat el, comanda și domnișoara Eugenia, luminată de acest gând, a sărit din căruț și ată supt pod. Cele dintâi

picături mari și grele au ajuns-o de dindărăt și i-au presărat câteva pete pe hainele cafenii. Pe coasta din față au început părăiele să gâlgăe și să prăvale apă gălbue. Prin crepăturile dintre scândurile podului au început să se scurgă picuri de apă, drumeții se uitau cu jale, că vedeau cum li-se strică adăpostul.

Ploaia s'a mai repezit de câteva ori să biciuiască zăpăcind drumul, ogoarele de pe coastă, slichina firele de iarba roasă alocuri de vite, apoi s'a oprit deodată scurt.

Când au ieșit drumeții de supt pod, cerul la sfîntit avea o tivitură largă de nori negrii, care călătoriau purtați de vânt, trăgându-se către munții albastrii din fund. Caii au stat nemișcați în bătaia ploii și curgea de pe ei apa roșie.

Pe drum se făcuseră băltoace, care erau spintecate de roțile căruțului, apoi apa tulbure se aduna iarăși cu bolboci deasupra. Domnișoara, în căruță, își tot netezia niște crețe pe haine. Purta mare grije să nu se vadă pe nimic la ea că e dela sat.

A tras în gazdă, unde obișnuiau cu prilejul târgului, la doamna Munteanu, văduvă fără copii, căruia îi plăcea să se amestece în daraveri tinerești.

Seara, la teatru, sala plină. Pe cine-l căuta din ochi domnișoara Eugenia, nicăiri. Doamna Munteanu îi cetia din față neliniștea, simțise ceva, da nu zise nimic.

După ce s'a lăsat cortina la actul întâi și-a ridicat piatra de pe inimă spuind cu jumătate glas, mai mult. „A, domnul Emil Sada, care se lauda că cunoaște întreagă literatura românească și moare după teatru, și cum mai zicea, că de nu se făcea contabil, de bună seamă era teatralist, el, tocmai el, să nu se arete acum. Iși da silința să vorbiască ca la oraș, și acum era mulțumită că a intruchipat vorbele aiudoma. Doamna Munteanu a cercetat-o în ochi, a măsurat-o cu privirea de câteva ori, a început într'un glas înțegloiat: „Apoi așa?! Nu știi?! Iși aruncă ochii împrejur, să vadă o aude cineva, apoi s'a plecat la urechia Eugeniei, atingându-i cu vârful degetelor față: „Ei drăguță, ăla numai vrea să știe de noi. Umblă să se însoare draga mea. E dus de pe aici de vre-o două săptămâni.“

Vorbele acestea au căzut grele pe inima domnișoarii. N'a mai priceput un cuvîntel din tot ce se spunea mai încolo. Lumea petrecea. Era un actor hazliu. Domnișoara Eugenia nu-l vedea, nu-l auzia.

Abia a apucat să se vadă acasă.

Când au intrat pe poartă, părintele, a strigat Todorii: „Du-te tu, de vezi mai adus-o v'un cal“.

Dimineața s'a sculat obosită, lăncedă, a luat să citească sonetele lui Vlăduță și niciodată nu le-a pătruns așa de adânc ca acum. Zilele următoare, cu uscatul fânului, cu dusul prânzului pentru lucrători, i-a mai ieșit din cap, s'a mai ostoiat.

Când i-a văzut vestirea lui Emil de cununie, „cu nu știu cine“, a adunat toate scrisorile dela el, i-le-a trimis acasă „plocon de nuntă“ scriindu-i atât: „Nu mai sunt ale mele“.

Toma Cocișiu.

Hristos a înviat!

— Gânduri de Paști. —

Sunt foarte mulți oameni, cari spun tot ce ar putea micșora mărirea activității culturale a Bisericii, și puterea uriașă de reformare a învățăturilor sfînte a blândului Isus. — Astfel încearcă unii să arete lumii într'o lumină falsă, sclăvia, — aceasta instituție rușinoasă a evului vechiu, — ștearsă de Isus. Trag la indoială numărul mare al sclavilor, trag la indoială ceea ce spune istoria despre starea dobitocească în care s'au aflat acești oameni degradați la o stare mai joasă decât a animalelor!

Cu toate acestea rămâne dovedit pe deplin, că sclăvia a existat; rămâne dovedit neîndoielnic, că numărul celor robiți după câte o expediție cuceritoare, după „grande latrocinium“ (hoție uriașe) cum zice sf. Augustin, — numărul celor robiți, zic, a fost uriaș. Rămâne dovedit, că Iuliu Caesar după o singură expediție a adus în Roma 40.000 de sclavi, iar în Atena locuiau pe lângă 20.000 liberi, 400.000 sclavi; iar când sutele de mii de oameni puși în jugul greu al robiei în Roma, și-au scuturat lanțurile, cerând tractare omenească, — cum a fost de pildă răscoală sub conducerea lui Spartacus, — republica romană a fost cuprinsă de îngrijorare și a făcut dispoziții serioase de războiu.

Rămâne dovedit, că oameni fără inimă au rupt pe soț de soție, pe fiu de tată, pe fiică de mamă, — și pe unii i-au dus într'o parte, pe alții într'alta. — Rămâne dovedit, că stăpânul era Domn peste vieța și moartea sclavilor, și din motive de nimic, din mânia pentru nereușită în for sau în dragoste și ades din plăcere dobitocească și sălbatică, a putut omori și a și omorât mulțime de oameni, i-au bătut până la sânge, i-a vândut, ca pe niște vite în târgurile noastre.

Au rămas dovezi, că chiar matrone și fete romane, — despre cari ar crede omul, că au avut suflet mai blând, mai milos, după cum se și cuvine femeilor — împungeau în gât, sau în piept, sau la braț sclava, care făcea ceva greșală mică în pieptănare.

Mulțimile de ziduri publice, începând dela piramidele lui Cheops și Memfis, și până la Coloseu, până la Termele lui Diocletian și celelalte ziduri mărețe, cari până azi stau falnic, infruntând puterea timpului și a pustiirii, — toate aceste au fost făcute de sclavi, cari pentru truda și sudoarea lor n'au căpătat răsplată, decât doară sbice și bătăi!

Rămâne dovedit, că sclavii n'aveau dreptul elementar — de a funda familie; dacă o făcea, familia aceasta rămânea întregă până atunci numai, până când îi plăcea domnului, care vindea pe unii din familie, pe alții-i ținea, despărțindu-i cu sila de ceilalți.

Rămâne dovedit de-asemenea, că Pallio, cetățeanul roman a ucis sute de sclavi, pentru că peștilor din acuarile lui le plăcea carnea de om!

N'aveau drept să se îngrijească de suflet; ei nu puteau să se închine zeilor; oricine putea să-și folosească sclavii la celea mai urâte fărădelegi; îi îmbătau să se delecteze în beția bieților oameni! Omorau trupul, dar omorau în felurite chipuri și sufletul, schintea Dumnezească!

Toate acestea, și alte grozăvenii sunt dovedite pe deplin, și arată starea dureroasă a „culturii“ la cei vechi.

Și această stare rușinoasă numai atunci a început a înceta, numai atunci s'a pornit o luptă aprigă pentru ridicarea la rang de om a tuturor oamenilor, — când s'a lăsat în lume faima vestii mângăietoare și dătătoare de nădejdi mai bune. — când în dimineața aceea sfântă a Paștilor a pătruns vestea minunată prin întunecul miilor de ani: Hristos a înviat!

Hristos, Dumnezeu, care sa ridicat din morți cu puterea Sa, care a învins cea mai mare putere din lume, căreia trebuie să se supună tot omul, fie el cât de puternic sau cât de slab: moartea, — Hristos ne-a învățat, că este în noi o schinteie neperitoare, din însăși Dumnezeirea, o schinteie sublimă: sufletul. Ne-a învățat pe noi, că înaintea Dumnezeului Atotputernic această schinteie valorează numai, iar nu bogățiile; că Dumnezeu caută frumsețea și înfrumșetarea acestei schinteie, a sufletului, iar nu a trupului. Ne-a învățat, că fiecare om are suflet, domn și sclav, sbiciuitor și sbiciuit, apăsător și apăsător, și că și pentru mântuirea sufletului acestui sclav, a murit tocmai așa, ca pentru a bogatului.

A ridicat deci pe sclavi, pe săraci în rândul oamenilor, și prin strălucita și măreața poruncă a iubirii de-apropelui a pus baza unei noi întocmiri sociale, a șters sclăvia.

Adevărul curat e acesta. Creștinii, învățații supuși lui Isus îndată au înțeles și au împlinit această poruncă a învățătorului lor: îndată ce s'au făcut creștini au deslegat lanțurile de veacuri a robiei amare, le-au dat libertatea, ce li-se cade tuturor, fiind ea un drept al omului!

Minunea aceasta a săvârșit-o Isus, a săvârșit-o glasul acela, care a străbătut în lumea largă cutreerând, cuprinzând și cucerind sufletele: Hristos a înviat!

De atunci s'au perândat multe veacuri. Au apărut rând pe rând bufnițele și sobolii întunecului, cari prin vorbe, prin fapte, mai ales prin scrisul lor, au cercat să omoară credința din suflete; au venit farisăii și cărturarii noi, cari vreau să alunge pe Isus și pacea lui din inimile oamenilor. — Ei lucră cu energie, cu tărie, cu consecvență și astfel astăzi vedem cu durere nemărginită cum au câștigat miile și sutele de mii de suflete, cărora nu le place să se gândească, omorându-le cea mai sfântă moștenire: credința, și întunecând glasul, care continuă a cutreera și a cuceri lumea: Hristos a înviat!

Acești necredincioși au adus în lume, în locul păcii lui Isus o robie, o sclăvie nouă, — o sclăvie mai cumplită, mai grea, mai rușinoasă decât cea veche, și căreia mulțimea se supune orbiș, de bunăvoie!

O sclăvie grea, de care prea puțini se știu desbăra este: respectul omenesc.

Din sufletele celor mai mulți oameni n'a perit credința pe deplin și nici nu poate peri, căci e o cerință a sufletului omenesc, care o pretinde cu tărie. Dar la mulți, la foarte mulți oameni toate faptele, toate vorbele chiar, sunt regulate de gândul: ce-or zice oamenii? Și se află în societatea noastră modernă mulțime de spirite mici, cu cultură superficială, cu o doză însemnată de răutate în suflet, cari își țin de datorință să zeflemizeze cu un zimbet suveran, pe ceice ar

cuteza să-și arete credința în fața lumii, când așa cere porunca dumnezească sau trebuința. Și cei slabi, cei fără voință proprie, cei supuși tirăniei nemăsurat de grele a unor oameni ca aceștia, se dau învinși, și sunt în stare să calce cele mai esențiale porunci ale legii lui Hristos; nu se mărturisesc, nu se cuminecă, nu merg la biserică pentru că: „ce vor zice oamenii?“.

Acest gând, care regulează vieța și faptele multor oameni, e o robie mai grea și mai amară, decât sclăvia veche. Acolo macar era superioritatea averilor, a forței, împrejurările deosebite: dar aici la sclăvia cumplită a respectului omenesc, nu este altceva, decât vanitatea deșartă omenească de a fi laudat și cinstit de alții, să se vorbească de faptele și de persoana lui. Pentru această deșertăciune ridicolă, tirană, pentru un zimbet de batjocură a unor oameni mediocri, nelogici, plini și de deșertăciune, — numai celce nu se gândește, numai cel slab și, — să spunem drept — cel fără minte se va supune sclăviei de bunăvoie.

Necredința a distrus în multe suflete credința în Isus (la păgânii de acum în zăii lor), și scotând acest izvor de mângăiere din inimi, a ridicat idol, vițatul de aur, dorul de îmbogățire. Întreg neamul omenesc aleargă, asudă, se trudește pentru bogăție în lumea aceasta. Neavând razimul credinței, neavând frică de nimeni, crezând numai în lumea asta materială, care sfârșindu-se toate se sfârșesc: alergarea aceasta se face războiu adevărat, în care stăpânește dreptul celor din vremea sclăviei vechi, dreptul pumnului, exploatarea păcătoasă și nerușinată a celor mai slabi și săraci pentru înmulțirea averii proprii. Aici nu alege nimeni mijloacele; nu este mijloc destul de murdar și păcătos spre a-și aduna bani peste bani. Scurtarea grea, păcătoasă, nedreaptă a de-apropelui, — furtul, răpirea, înșelăciunea cu deosebitele ei forme, omorul, toate sunt iertate pentru îndestulirea poftei nesfârșite după avere. Cu cât cineva adună mai mult, cu atât mai mult pofteste, și cu atât mai puțin se va uita la mijloacele, prin cari câștigă banii și averea, prin aceste influința întru facerea legilor și întru îndrumarea vieții politice spre folosul său și paguba celor slabi.

În această dorință ne nfrânată a averii nu există razim moral, nici îndestulare traianică, deci nu poate înlocui credința, care o calcă în picioare. — Aceasta e robie adevărată, cumplită chiar, căci aduce la robie pe cei slabi, iar aceluia cari se supun ei, le fură vremea, energia, cinstea, sufletul, și astfel n'au vreme să-și desvoalte nimic din ceea ce e frumos, nobil, moral, cinstit; nu poate să-i încălzească sufletul nici iubirea adevărată, și-l abate dela ținta sa adevărată.

Socialismul acuză pentru stările mizerabile Biserica și pe reprezentanții ei (e drept, că și pe alții, dar în rândul întâiu pe aceștia); dar izvorul robiei nouă este necredința, care o învață și o lătească și ei. Până ne vom întoarce la adevăratele principii creștine și în această privință, nu vom putea vindeca răul, și vom fi sclavi, în toată puterea cuvântului.

Mână 'n mână cu pofta nemăsurată de avere umblă dorința de a împlini poftele trupului. Senzualitatea asta modernă, care atacă vieța intelectuală și fiziologică a omului, — este o robie mai grea poate, decât celelalte, și este cea mai spurcată urmare a necredinței.

Ce să oprească pe om — afară de credință — dela senzualitate? Doar aceea, că se spune: că e un rău acesta? Dar dacă nu cred, că va fi pedepsit răul acesta, dacă nu-i îndeamnă, dacă nu le poruncește credința: atunci nimeni nu va pune pază simțurilor sale. Aici frazele ajung prea puțin; aici trebuie o putere mai înaltă.

Mulțimea necredincioasă, sau și în sufletele cărora s'a nimicit bazele credinței, e o sclăvie, și puterii simțurilor. Nu ne trebuie mare efort să vedem rezultatele dureroase ale acestei robii. Societatea noastră ce ar fi atunci? un vecinic războiu, în care glonțul, pușca celui mai istet ar stăpâni lumea. Într'adevăr în numele senzualității și mânați de puterea ei se săvârșesc mulțime de omoruri, striviri, împușcături scl. și le săvârșesc aceia, cari n'au credința de loc sau li-e prea slabă, și sunt robii moderni, sclavii celei mai rușinoase puteri.

Hristos a înviat! El a înălțat din sclăvie mulțimea mare de oameni, și astăzi împarte dar și tărie spre a-ne ridica din sclăvia modernă, spre a rupe lanțurile robiei nouă, cătușile respectului omenesc, a poftei neiertate spre avere și a senzualității.

Necredincioșii nu se pot scăpa de aceste, ei rămân robi, sclavi pentru totdeauna, chiar și dacă batjocoresc sclăvia veche, căci ei n'au razim, care să-i înalțe, n'au putere, care să le întărească sufletele!

Dar noi cei credincioși, cari ne cutremurăm de bucurie auzind și cântând vestea că: Hristos a înviat; noi avem un izvor nesecat de daruri, un razim puternic, ca să ne înălțăm sus, sus înspre lumină și spre soare din sclăvia ce ține lumea toată. — Noi suntem luminați de Celce a înviat din morți din puterea sa, care ne-a dat lumina învățăturilor sale, scăpându-ne de robia și sclăvia omului modern, ne vom ridica și vom trăi liberi spre împlinirea chemării noastre adevărate.

Dacă ne silim s'o ajungem aceasta, atunci vom putea răspunde glasului: *Hristos a înviat*, din suflet, cu încredere: „Adevărat că a înviat!“

Gh. M. Pteancu.

Vânt de primăvară.

— Istoria unui ghiocel. —

Cu primele raze de primăvară să începe o vieță nouă. Vieța aceasta să arata atât în natură, cât și în sufletele oamenilor. Parcă ne scuturăm de amortală și cu cea dintâiu undă de vânt cald ne schimbăm. Ni-se îmbujorează fața, privirea ochilor devine mai vie și mai plină de vieță.

Cunoaștem ghiocelul. Floricica cea mai albă și cea mai curată din câte cresc prin păduricele noastre. Cum să nu fie albă și curată, când are de tată cel dintâiu vânt de primăvară, iară de mamă un strat de omăt? Cum s'ar putea să nu se nască din îmbrățișarea zefirului cu strălucirea albă a zăpezii floricea cea mai sficioasă?

Ne place ghiocelul, privindu-l involuntar ne aduce în mișcare coardele celei mai sensibile ale sufletului nostru.

Astăzi, cu licărirea celei dintâiu raze de primăvară îmi aduc aminte de alt ghiocel de mii de ori mai alb și mai curat ca cel din pădure.

Un suflet mi-a venit în minte, care samănă atât de mult cu nevinovăția unei floricele și sufletul acesta vreau să-l fac cunoscut; în nădejdea, că o mulțime de grădinari se vor năzui să-și câștige sămânța acestei floricele, care de 17 ani încoace a umplut lumea întreagă de un parfum suprapământesc.

E vorba de călugărița Terezia din ordul carmelitelor.

A trăit numai 24 ani. Dela al 15-lea an al vieții s'a închis între zidurile mănăstirii, a trăit așa zicând afară de lume și cu toate acestea lumea o increastă mai mult decât pe un împărat. S'ar părea de necrezut afirmația de mai sus și totuși așa este. Sunt 17 ani de când a murit și deatunci biografia ei a apărut în următoarele limbi: engleză, spaniolă, germană, italiană, portugheză, polonă, olandeză, flamandeză și japoneză. Tot biografia ei se pregătește în următoarele limbi: croată, armeană, arabă, rusască, grecească, chineză, anamită, latină, togală și ungurească. Cu dreptul să va mira omul: Cum să poate? Moare la 1897 o călugăriță, și la 1914 biografia ei să răspândește nu mai puțin decât în 20 limbi ale lumii. Să se mai adaugă, că epistolele și poeziile Tereziei în ediția franceză s'au răspândit în 125.000 iară biografia ei în 350.000 exemplare.

Fica unui căpitan francez Ludovic Martin, Maria Francisca Terezia s'a născut la 2 Ian. 1873. Deja ca copilă era atât de dragălaşă de toți îi ziceau: mica noastră regină. În vrâstă de 15 ani făcu — împreună cu tatăl său — un pelerinaj la Roma, când Pontiful Leon al XIII i-a permis să intre în mănăstire, devenind mireasa lui Hristos, 9 ani trăiește iubindu-l și servindu-i făcându-se model celorlalte surori și storcând admirația unei lumi întregi. Presa mondială în anii din urmă s'a ocupat mult, neîndatinat de mult cu vieța ei.

Numele ei a ajuns pe buzele societății de pe celea cinci continente ale lumii. Pe adresa mănăstirii din Lisieux zilnic sosesc cam lam la 60 vești despre ajutoarele ce le obțin cei ce recurg la sprijinul acestei călugărite. Cazurile de vindecări, de grații sufletești și alte ajutoare adunate dela 1910 fac trei volume conziderabile ajungând la cifra de 800. Scannul Romei le-a luat sub cercetare oficioasă, începându-se cu asta totodată și cauza de beatificare a acestei ființe nevinovate, care autobiografia scrisă la porunca stăreței o numește: Istoria unui ghiocel mic și curat (Histoire d'une âme, écrite par elle-même.)

Și are dreptate. Din autobiografia destul de scurtă, transpiră senzibilitatea și însuflețirea sfântă a unei inime feciorești. Blandeța unui miel și zimbetul naiv de copilă sunt împreunate cu contemplarea serioasă a vecinicii și cu cunoștințele profunde ale unui teolog. Sentimente pline de dulceață și tărie totodată împreunate cu o dorință, hotărâtă pentru-ca să cadă zdrobită la picioarele crucii... Ne arată un suflet, cunoașterea căruia ne însuflețește și cred că ne va putea conduce pașii spre căi mai ideale.

Sunt atât de puțini azi, cari își ridică ochii dela materie să privească în sferele senine ale idealului. În zilele pline de griji și de patimi trecem atât de ușor pe lângă o floriceică albă și curată fără să o băgăm

în samă. Ne temem parcă, prin atingerea noastră să nu se profaneze curățenia ei.

Eu cred că nu-i bine așa. Omul e creat pentru ceva mai sublim decât „pânea“ și mai cu scop decât „patima“, ochiul lui e făcut ca să pătrundă în complexul unor colori mai delicate și mintea lui să priceapă un scop mai nobil decât a trăi, a mânca și a muri.

În vieța Tereziei vedem adevăratul tip de fecioară, creștin și idealist. Gingășia unui ghiocel îți place, admiră fecioria și te însuflețești pentru idealism...

Și când razele de primăvară desghiață scoarța pământului din tina umedă își scoate ghiocelul clopoței drăguți. Sunt atât de candidete petalele acestea încât le poți asemăna cu sufletul călugăriței, care 24 ani a vieții sale i-a jertfit exclusiv pentru dragostea Marelui ei...
I. B.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de-a executa lucrările necesare la reedificarea turnului bisericii gr.-cat. din Săcădate (Oltzakadát), prin aceasta se recercă, să-și înainteze ofertele în scris, însoțite de cautiunea de 1150 cor. adeca una mie una sută cincizeci coroane în bani gata sau hârtii de valoare, Curatoratului bisericii subsemnate cel mult până la 26 Aprilie st. n. 1914 la 11 ore a. m. când se va ținea licitațiunea la fața locului.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, construite de inginerul arhidiecezan și aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 24 Martie 1914 sub Nrul 2177/1914; se pot studia zilnic în cancelaria parohială între orele 8—6 din zi.

Prețul de strigare 11.545 cor. 66 fil. adecă unasprezece mii cinci sute patruzeci și cinci coroane 66 fil.

Săcădate, la 1 Aprilie 1914.

Ioan Dragomir,
adm. paroh.

Toma Prie.
curator primar.

De vânzare
20.000 bucăți de
ROZE
cu tulpini înalte se află mai aproape și eține la
Fischer & Co.
școală de pomi și de viță de viie
în Nagyenyed.

Nr. 13—1914.

Concurs.

Pentru efectuarea de Iconostas (fruntar), amvon și masă de proscodie la biserica nouă din Gichișul de jos diecesa Gherlei, (posta și stațiunea ferată Dés), se escric concurs de edificare până la 15 Maiu a. c. Concurenții trebuie să-și susțearnă ofertele în scris cu planul și proiectul de spese.

Senatul bisericesc își susține dreptul de a alege, fără considerare la preț și formă.

Concurenții n'au drept a pretinde desdaunare de spese de călătorie la caz de nereușire.

Gichișul de jos, la 11 Aprilie 1914.

Ioan Andreiu,

preot.

(18) 1—3

Herman Condrate,

curator primar.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoștința On. public din loc și jur, că cu ziua de *Miercuri în 29 Aprilie n. c.* vou deschide în Blaj (sala ip. olvasókö) un

CURS DE DANS

pentru fetițe,

în care se vor preda toate jocurile moderne pentru salon, precum și cele mai de seamă jocuri naționale românești. — Probe se vor ținea: Miercurea, Sâmbăta și Dumineca dela 2—4 d. a.

Cu stimă:

Nicolae Stoica,
măiestru dipl. de dans.

Iconostase.

La subscrisul se află — ocașional — spre vânzare toate chipurile de lipsă pentru trei Iconostase. Doue Iconostase de format mai mic, cu 4 chipuri principali, 6 de serbători, 12 cu Apostolii, 1 Cina cea de taină, 1 sf. Treime și 1 Restignire. — Iconostasul cel mare constă din totatătea chipuri, lângă cari se mai adaug: 1 Dzeu Tatăl, 12 Profeți, 2 chipuri pentru ușile laterali, 2 pentru ușa principală și 1 Bunavestire.

Toate executate în stil bizantin, pe fond de aur veritabil. La dorință efeptuiesc și lucrul de lemn.

A. W. Zeiler

pictor academic în
Blaj (Balázsfalva).

(14) 5—10

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{5}{10}$ cm.

„VULCAN“, societate industrială pe acțiuni în Blaj.

Convocator.

P. T. Domnii acționari ai societății industriale pe acții »Vulcan«, se invită cu onoare în sensul §. 10 din statute la a II. (doua) adunare generală ordinară, care se va ținea la Blaj în 26 Aprilie st. n. 1914. înainte de amiazi la 10 ore p. m. în localul »Casinei române«.

Obiectele vor fi:

1. Constatarea acțiilor depuse, a acționarilor prezenți și a plenipotențelor înaintate (§ 14 din statute).
2. Deschiderea adunării, denumirea notarului și esmiterea alor doi membrii pentru supravegherea scrutiniului și verificarea procesului verbal.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere, bilanțul pe anul 1913 și darea absolutului.
4. Modificarea §. 25 din statute.
5. Sortarea și alegerea alor 2 membri din direcțiune.

Domnii acționari, cari voiesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune la cassa societății ori la institutul »Patria« acțiunile și eventual documentul de plenipotență ce mult până în 25 Aprilie n. la 12 ore din zi.

Blaj, 26 Martie 1914.

„VULCAN“, societate industrială pe acțiuni.

Direcțiunea.

Cto Bilanț pe anul II—1913.

Active—Vagyon.

Numărar în cassă — Pénztár maradvány	564.15	
Investiri: — Felszerelések:		
a) edificii — épületek	99.460.18	
b) mașini — gépek	50.573.28	
c) rame — keretek	11.508.58	161.542.04
Marfă — Árú		9.749.25
Debitori — Adósok		4.953.97
Anticipațiuni — Előlegek		6.238.29
Cărbuni — Szén		679.54
Deficit — Veszteség		8.435.89
		<u>192.163.12</u>

Cto Profit și Perdere.

Esiite—Kiadás.

Interese — Kamatok	7.742.75
Salare și remunerațiuni — Fizetések és díjak	4.176.—
Arândă — Bérlet	1.400.—
Spese curente — Fentartási költségek	1.308.62
Fracht și porto — Fuvardíj és postabér	2.125.41
Reparațiuni — Javítások	603.46
Competință de timbru — Bélyegilleték	101.34
Amortizări — Leírások	8.435.89
	<u>25.893.47</u>

Blaj, din ședința direcțiunii ținută la 26 Martie 1914.

Dr. Is. Marcu m. p. Dr. V. Suciú m. p. I. Maniu m. p. Dr. D. Szabó m. p. prezident.

S'a revăzut și aflat în consonanță

Blaj, la 26 Martie 1914.

Gavrilă Precup m. p. prezident.

Vas. Suciú m. p.

Victor Muntean m. p.

Onorată adunare generală!

Comitetul de supraveghere, în baza dispozițiilor legii comerciale și a §. 31 din statutele societății, s'a prezentat în mai multe rânduri la fabrica »Vulcan«, unde a urmărit felul cum se lucrează, cum se așează, arde și păstrează materialul produs.

A controlat vânzarea materialului în legătură cu conducerea »cărților«.

A examinat bilanțul pe anul de gestiune 1913 confrutându-l cu cărțile principale și auxiliari și l'a aflat în deplină consonanță. — În legătură cu acestea constată, că crearea fondului pentru amortizarea investițiilor este în congruență cu § 36 din statute.

După cari propunem Onoretei Adunări generali să binevoiască a lua spre știre acest raport și să dea absolut pe anul 1913 atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghere.

Blaj, 26 Martie 1914.

Gavrilă Precup m. p. Vas. Suciú m. p. Victor Muntean m. p.

Mérlegszámla az II—1913 évre.

Passive—Teher.

Capital societar — Részvénytőke	70.000.—
Fond p. amort. investițiilor — Felszerelések értékesök. tartalékalap	24.182.89
Creditori — Hitelezők	6.231.15
Imprumut — Kölcsön	84.349.—
Diverse — Külömfélék	7.400.10
	<u>192.163.12</u>

Nyereség és veszteség számla.

Intrate—Bevétel.

Din vânzare de marfă — Árúczikk árulásából	17.457.58
Deficit — Veszteség	8.435.89
	<u>25.893.47</u>

I. F. Negruțiu jun. m. p. Eugen Nicola m. p. Aléxiu Pop m. p.

cu cărțile purtate în ordine deplină.

AVIZ.

Subscrisul având de gând a mă muta din Blaj, fac de vânzare casele mele din strada mică Nr. 211 unde am hotelul »La strugure«.

E singurul hotel românesc din Blaj și licența e legată de edificiu. Casele au trei sale mari, o cină mare, verandă, un dormitor, trafic de casă, două camere pentru oaspeți, două pivniți, lemnărie, fântână în curte, etc.

A se adresa la

Ioan Martin,

proprietar de hotel în Blaj.

(16) 6—6.

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuiere, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopeți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sârmă, divanuri șcl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini șcl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 20—52

Viță americană altoită

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

Mădiaș—Medgyes. [Nagyküküllő vm.]

Serviciu conștiințios. Soluri garantate.

Catalog se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel, că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dñii proprietari, cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere, ce o pot avea în firma de mai sus.

[12] 18—20

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco-catolice de Stef. Roșian.

Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Weiner Mátyás.

Prăvălie de modă,

Budapest, Adrássy-út 5.

avizează cu respect pe clienții săi din provincie, că și-a gătit

marea colecție de mostre pentru stofele de primăvară și de vară și a început cu spedarea.

Colecția mea de stoffe cuprinde toate novitățile de lână și pentru spălat, ce se obișnuiesc mai ales în moda de astăzi.

Binevoii a cere pe o cartă postală mostre de stofă și Vi-se trimit gratis și franco.

Stoffe de o colorare de lățime dublă, dela	Cor. 1'96—11'—
Stoffe colorate și cottlein	> 3'00—10'—
> crep și broche de lână	> 2'00—6'—
> pepita și carirt	> 2'50—6'50
> pentru capot și bluze	> 1'50—4'50
Pânzături eponge, crepone, și tot soiul de novități de spălat	> —58—5'50
Zefir pentru cămeși și pânze pentru albituri	> —70—2'50
Cretone, ce-și țin colorarea și delain de spălat	> —36—1'—
Bluze de crepe și grenadin în fazele cele mai cu șic	> 3'50—5'50
Bluze cusute cu motive originale românești	> 12'80
Jupoane de clott de mătășă	> 2'50—3'80

(15) 4—4.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

✚ **Asigurări împotriva focului** ✚

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

✚ **Asigurări pe viață** ✚

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913 K. 5,755,858'27
Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . 5,685,328'12
Starea asiguratilor cu sfârșitul anului 1913 (foc „ 144,436,366'—
viață „ 12,067,702'—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2,696,458'—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persone versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

8 3—?

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric 43, 44—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.